

SAKER FOR MENIGHETSBEHANDLING TIL SYNODEN 2002

INNHOLDSFORTEGNELSE

INNHOLDSFORTEGNELSE	1
SAKSLISTE SYNODEN 2002	3
SAK 5/02: OM ENDRING AV FORFATNINGEN.....	5
SAK 6/02: OM SYNODESTYRET, SYNODENS TILSYNSMENN OG SYNODEN. 6	6
SAK 7/02: OM NEDLEGGELSE AV SYNODERÅDET	7
SAK 8/02: OM FORHOLDET MELLOM SYNODEN, SYNODESTYRET OG SYNODERÅDET I LÆRESAKER	8
SAK 9/02: PRINSIPIELLE OG PRAKTISKE SIDER VED ELDSTETJENESTEN PÅ ÅREMÅL – ENDRING AV FORFATNINGEN SAMT TILHØRENDE REGLEMENTSENDNINGER.....	12
FORFATNINGS- OG REGLEMENTSENDNINGER VED ALTERNATIVENE I SYNODESTYRETS FORSLAG	18
SAK 10/02: OM ORDINASJON	21
SAK 11/02: OM FADDERORDNINGEN I DEN EVANGELISK LUTHERSKE FRIKIRKE 24	24
VEDLEGG 1 TIL SAK 9: UTREDNING FRA ”ELDSTEKOMITEEN”	26
VEDLEGG 2 TIL SAK 9: OPPSUMMERENDE FRA PRESBYTERIENES BEHANDLING:	50
VEDLEGG TIL SAK 11: UTTALELSE TIL SYNODESTYRET FRA LÆRERRÅDET VED FRIKIRKENS STUDIESENTER. 53	53

Saksdokumenter til Synoden 2002 vil foreligge i tre utsendelser:

Del 1: Saksdokumenter til menighetsbehandling

Del 2: Toårsmeldinger og saksdokumenter

Del 3: Økonomi og statistikk

Del 2 og 3 blir oversendt menighetene i løpet av april

SAKSLISTE SYNODEN 2002

SAK 1/02: Synodestyrets melding	Hefte 2
SAK 2/02: Meldinger fra virkegrenene	Hefte 2
SAK 3/02: Økonomi	Hefte 3
SAK 4/02: Statistikk	Hefte 3
SAK 5/02: Om endring av Forfatningen	Hefte 1
SAK 6/02: Om synodestyret, synodens tilsynsmenn og synoden	Hefte 1
SAK 7/02: Om nedleggelse av synoderådet	Hefte 1
SAK 8/02: Om forholdet mellom synoden, synodestyret og synoderådet i læresaker	Hefte 1
SAK 9/02: Prinsipielle og praktiske sider ved eldstetjenesten på åremål – endring av Forfatningen samt tilhørende reglementsendringer	Hefte 1
SAK 10/02: Om ordinasjon	Hefte 1
SAK 11/02: Om fadderordningen i Den Evangelisk Lutherske Frikirke	Hefte 1
SAK 12/02: Prosedyre ved ankesaker	Hefte 2
SAK 13/02: Reglement for synoden og presbyteriet, ekstraordinære møter	Hefte 2
SAK 14/02: Retningslinjer for forfatningsutvalget	Hefte 2
SAK 15/02: Protokoll fra synoderådet	Hefte 2
SAK 16/02: Om praksis ved nattverdforvaltning	Hefte 2
SAK 17/02: Om Frikirkens Studiesenter	Hefte 2
SAK 18/02: Om forholdet mellom Frikirkens Ytremisjon og Frikirkens Israelsmisjon	Hefte 2
SAK 19/02: Valg	Hefte 2

Oslo, mars 1999

TIL DE VALGTE REPRESENTANTER TIL DET 108. ORDINÆRE SYNODEMØTE 2002

Kjære medarbeidere!

Guds nåde og fred

Herved oversendes innkalling til det 108. ordinære synodemøte.
Møtet avholdes i Arendal i tiden 5. - 10. juli 2002.

Synoden konstitueres fredag 5. juli kl. 18.00.

De deputerte må være møtt fram til konstitueringen.

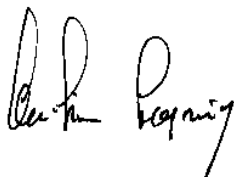
Utsendingene velges etter at sakene er behandlet i menighetene. Melding om menighetenes utsendinger sendes sammen med melding om resultatet av menighetsbehandlingen innen 1. mai til:

Den Evangelisk Lutherske Frikirke
Postboks 23 Bekkelagshøgda
1109 Oslo.

Vel møtt til synodemøtet 2002.

Vennlig hilsen

for Synodestyret

Arnfinn Løyning
Synodeformann

Terje Solberg
Synodesekretær

Sak 5/02: Om endring av forfatningen

FRA SYNODESTYRET

Bakgrunn:

Gjeldende bestemmelser har sin bakgrunn i en tid da synodemøtet ble avholdt årlig. Forlengelsen av synodeperiodene til først to, senere tre, år, gir grunn til å vurdere en enklere prosedyre i saker der det er svært klare flertall for endringer. Synodestyret legger derfor fram forslag om dette (1 blank stemme i synodestyret).

Forslag til endringer:

Gjeldende ordlyd	Alternativ ordlyd
Det kan ikke foretas endringer i denne Forfatning som rokker ved kirkens basis, slik den er uttrykt i §§ 1-3.	Det kan ikke foretas endringer i denne Forfatning som rokker ved kirkens basis, slik den er uttrykt i §§ 1-3.
Den del av Forfatningen som gjelder kirkeordning, kan endres på følgende måte: Forslag om forfatningsendring må sendes inn og legges fram for et synodemøte på vanlig måte.	Den del av Forfatningen som gjelder kirkeordning, kan endres på følgende måte: Forslag om forfatningsendring må sendes inn og legges fram for et synodemøte på vanlig måte.
Endringen blir vedtatt dersom forslaget oppnår simpelt flertall på dette møtet og to tredjedels flertall på neste ordinære synodemøte.	Endringen blir vedtatt dersom: 1. forslaget oppnår fire femtedels flertall på første møte eller 2. forslaget oppnår minst halvparten av stemmene på første møte og to tredjedels flertall på neste ordinære synodemøte.
Det kan ikke foretas endringer som fratrar Den Evangelisk Lutherske Frikirke dens presbyterialsynodale struktur.	Det kan ikke foretas endringer som fratrar Den Evangelisk Lutherske Frikirke dens presbyterialsynodale struktur.

Ved læresaker vises til gjeldende prosedyre slik den er beskrevet i Forfatning og reglement.

Sak 6/02: Om Synodestyret, synodens tilsynsmenn og synoden

FRA SYNODESTYRET

Bakgrunn:

I Forfatningens § 13 og tilhørende reglement finnes en setning som sier at i tillegg til menighetenes representanter består synoden også av tilsynsmennene i hvert tilsynsområde. Denne formuleringen kom inn i 1993, som en del av et forslag som i utgangspunktet tok sikte på å gi fast ansatte lærere ved LBM, misjonærer og andre grupper ansatte plass i synoden. Disse fikk ikke sete, men tilsynsmennene i hvert tilsynsområde ble stående i forfatningsordlyden.

Synodestyret finner ingen god begrunnelse for at dette ikke også skal omfatte kirkens øverste tilsynsmenn, formannen og nestformannen i synodestyret. Synodestyret vil også i forhold til de øvrige medlemmer i synodestyret peke på at det vil være naturlig at det i det minste i reglementet framgår at det styre som skal rapportere til og stå til ansvar for synoden også bør møte når synoden er samlet.

På denne bakgrunn foreslås følgende:

Endring av Forfatningens § 13:

Forslag til vedtak

§13 Synodemøte

Setningen "Til synoden hører også med tilsynsmenn i hvert tilsynsområde." endres til "Til synoden hører også med kirkens tilsynsmenn."

Reglementet må i så fall endres tilsvarende etter annen gangs behandling av forfatningsendringen.

Med samme begrunnelse foreslås følgende:

Endring av reglement for synoden

Forslag til vedtak

Avsnittet "Representasjon"

Synodestyret møter i synoden med tale- og forslagsrett.

Sak 7/02: Om nedleggelse av synoderådet

FRA OSLO ØSTRE MENIGHET

Begrunnelse:

Oslo Østre menighet kan ikke se behovet for dette organet. Vi har allerede et synodestyre bestående av bare ordinerte, som har den samme kompetanse som synoderådet i læresaker. I prinsippet mener også Oslo Østre menighet at det overordnede ansvar i læresaker ligger i menighetsmøtet, der alle medlemmer i fullt medlemskap har samme ansvar og myndighet. Dette vises blant annet i kallsretten og i det endelige ansvar i saker etter ordning for vern om lære og liv.

Begrunnelsen for å fremme dette forslaget allerede nå, er endringstiden for forfatningsendringer. Om synoderådet skulle iseg seg å ha en svært viktig funksjon før annen gangs behandling av dette forslaget, vil forslaget antagelig falle. Om dette ikke skulle være tilfelle, trenger man ikke vente en ny periode med å legge ned et organ som det ikke kan sees å være vesentlig behov for, og som det koster kirkesamfunnet betydelige beløp å kalle inn.

Behandlet i menighetsmøte 6/12, vedtatt med 38 stemmer. 9 stemmer mot.

Forslag til vedtak

§14 Synodemøte

Setningen "Synodemøtets myndighetsområde begrenses av de saker som avgjøres i synoderådet" strykes.

§16 Synoderåd

Paragrafen strykes.

Sak 8/02: Om forholdet mellom synoden, synodestyret og synoderådet i læresaker

FRA SYNODESTYRET

Med bakgrunn i spørsmål om forståelsen av forholdet mellom bestemmelser i forfatningens §§ 14 og 16 om forholdet mellom organer som kan fremme forslag til synoden, og forholdet mellom synoden og synoderådet i behandling av slike saker dersom de har læremessig karakter, ba synodestyret Forfatningsutvalget levere en betenkning om dette. Synodestyret anser endringen i §§ 13 og 14 som redaksjonell, og ber Synoden slutte seg til en slik forståelse. Som følge av dette foreslås følgende endringer i Forfatningen:

1. Redaksjonell endring, § 13 og 14:

Forslag til vedtak

§13 Synode og §14 Synodemøte

Setningen "Synodemøtets myndighetsområde begrenses av de saker som avgjøres i synoderådet" i § 14 flyttes til etter andre setning i § 13, som da vil bli:

"Synoden er kirkesamfunnets høyeste myndighet. Den fatter endelig vedtak i alle saker vedrørende kirkesamfunnet, dog begrenses synodemøtets myndighetsområde av de saker som avgjøres i synoderådet."

2. Endring i § 16

§16 Synoderåd

Tredje avsnitt forandres til: . "Synoderådet behandler læresaker fremmet av synoden, synodestyret eller andre organer som kan sette fram forslag til synoden"

Synodestyret har i samarbeid med forfatningsutvalget arbeidet med klarere definisjoner på dette punktet, og foreslår følgende:

Endring i Reglement for synoden, avsnittet ”Synodestyret, synoden og synoderådet”, strekpunkt fire:

Setningen ”Hvor det kan være tvil om behandlingen av en sak, behandles denne først av synoderådet, og følger så den saksgang som § 16 (synoderådet) foreskriver”, endres til ”Der minst en tredel av synodestyrets eller synodens medlemmer er i tvil om en sak er en læresak, oversendes denne først til synoderådet. Dersom rådet anser saken som en læresak følges den saksgang som § 16 (synoderåd) foreskriver”

På synodemøtet i 1999 ble det vedtatt at fra og med synodemøtet i 2002 kan også ikke-ordinerte velges som menighetens representanter til Synoden – Frikirkens høyeste organ. Til Synoden velges representanter fra hver enkelt menighet. I Frikirken er det kun menn som kan ordineres. Reformen innebærer at også ikke-ordinerte, herunder kvinner, kan velges til synodemøtet. For å få denne reformen igjennom ble synoderådet innført som en kompromissløsning. Hensikten med synoderådet var å sikre at læresaker fikk en behandling i et organ med kun ordinerte. Ordningen med et synoderåd og ikke minst reglementet for synoderådet, ble aldri gjenstand for skikkelig debatt.

Innføringen av synoderådet og de fullmakter det med dagens reglement er gitt, er problematisk i et kirkesamfunn som ble stiftet med menighetenes styringsrett som et grunnleggende innslag. Grunntanken i Frikirken er at styringsretten både i den enkelte menighet og i kirkesamfunnets felles organer ligger hos medlemmene i fullt medlemskap. Synoderådet består pr. i dag av 26 representanter: synodestyret som velges av synoden, tilsynsmennene i de fem presbyteriene som velges av presbyteriemøtene, og eldste valgt direkte av synoden. Alle er ordinerte og alle er menn. Et mindretall på 9 av disse kan i læresaker blokkere vedtak fattet med 2/3 flertall i Synoden. Med dagens reglement er synoderådet gitt for stor myndighet. For få mennesker er gitt for mye makt. Det er problematisk at 9 ordinerte menn kan blokkere en sak som har bred tilslutning i det allmenne prestedømme og som har vært gjenstand for en lang og grundig behandling i hele kirkesamfunnet. Dette er således en sak som først og fremst handler om hvem som skal ha styringsretten i vårt kirkesamfunn.

Oslo Storbymenighet ønsker derfor at spørsmålet om synoderådets reglement kommer opp til en grundig debatt på synodemøtet til sommeren.

Behandlet i menighetsmøte 25/11 2001, enstemmig vedtatt (20 stemmer)

Forslag til vedtak

Reglement for synoden, punkt 3.8, "Synodestyret, synoden og synoderådet" gis følgende ordlyd:

- *Synodestyret forbereder sakene til synoden og synoderådet.*
- *Synoden kan på selvstendig grunnlag fremme saker for synoderådet.*
- *Dersom et flertall i synodemøte eller synodestyre er i tvil om en sak er en læresak, sendes saken til synoderådet. Synoderådets mandat er å uttale seg om saken er en læresak eller ikke. Om saken er en læresak, avgir synoderådet uttalelse om hvilke læremessige konsekvenser som ligger i saken før saken sendes synoden til avgjørelse.*

Uttalelse fra Forfatningsutvalget:

Ingen innvendinger til det formelle vedrørende å stryke tredje strekpunkt.

Vedrørende punkt 4:

Uttalelse fra Lund og Kristiansen:

Ordlyden forutsetter en noe smalere forståelse av

Synoderådets rolle. Men det må være opp til Synodemøtet - som øverste konstitusjonelle myndighet - selv å bestemme hva som skal ligge i «avgjørelse» (jfr. § 16 «Synoderådet fatter avgjørelser i læresaker») Et reglements funksjon er bl.a. å forklare nærmere hva som ligger i forfatningsteksten. Gir ikke forfatningsteksten klar nok forståelse, kan reglementsteksten gi en tolkning.

Uttalelse fra Bjerkholt og Jensen:

Andre og tredje setning er en saklig endring av forfatningens § 16, Synoderåd. Dette er helt nye formuleringer som faktisk kommer i konflikt med formuleringene i § 16.

Synodestyret sin tilslutning til den forståelse som Bjerkholt og Jensen fremmer i forfatningsutvalgets gjennomgang.

Sak 9/02: Prinsipielle og praktiske sider ved eldstetjenesten på åremål – endring av Forfatningen samt tilhørende reglementsendringer.

FRA SYNODESTYRET

Prinsipielle og praktiske sider ved Eldstetjenesten på åremål – endring av Forfatningen samt tilhørende reglementsendringer.

Bakgrunn

For bakgrunn for saken vises til innledningen i komiteens utredning. Etter at komiteen hadde levert sin innstilling fattet synodestyret et foreløpig vedtak om utredningens prinsipielle del, der det heter:

Synodestyret slutter seg til komiteens prinsipielle konklusjon om eldstetjenestens prinsipielt vedvarende karakter.

I mars 2001 ble komiteeutredningen sammen med to alternative skisser til praktisk tilrettelegging av tjenesten sendt presbyteriene for høring på presbyteriemøtene. Behandlingen på presbyteriemøtene ga en del føringer i forhold til de praktiske konklusjoner, men det ble ikke fanget opp vesentlige innvendinger mot den prinsipielle konklusjon om tjenestens vedvarende karakter som også synodestyret hadde sluttet seg til.

På denne bakgrunn har synodestyret behandlet forslag til praktiske konklusjoner. Det foreligger her to alternativer fra synodestyret, et flertallsforslag, i det videre kalt Alternativ 1, og et mindretallsforslag, i det videre kalt Alternativ 3. Bakgrunnen for dette er at dette var de begreper som ble benyttet i oversending til presbyteriene, og som det henvises til i presbyterienes behandling. I samme oversending ble komiteens opprinnelige utredning kalt Alternativ 2, og også dette gjenspeiles i presbyterienes behandling. Ettersom dette forslaget ikke reises av synodestyret, vil det i saksframlegget for synoden bli plassert bakerst.

Vedrørende de praktiske konsekvenser, ser synodestyret tre hovedretninger. Den første er at dagens ordning i prinsippet beholdes, men at mulige praktiske tilrettelegginger utvikles omkring delegasjon, fornyelse, rekruttering og lignende. Den andre er komiteens forslag om et prinsipielt skille mellom eldstetjenestens ”embetsfunksjoner” og menighetens praktiske styrings- og administrasjonsoppgaver. Den tredje løsningen ligger på mange måter mellom disse, i det den normalt vil beholde eldsterådet som kjernen i menighetens styre, mens den i prinsippet kan legge til rette for både at eldste frigjøres fra styringsoppgaver, og at andre medlemmer i menigheten kan velges inn i menighetens styre. Det følgende viser i hovedtrekk mulige begrunnelser for disse alternativer.

Alternativ 1. Praktiske løsninger innenfor dagens ordning.

Begrunnelsen for dette standpunktet er i tråd med komiteens konklusjon om at det ikke er noen nødvendig sammenheng mellom eldstetjeneste og menighetsstyre, men legger likevel avgjørende vekt på sammenhengen mellom disse tjenesten, både i skriftmaterialet og i

frikirkelig tradisjon. Det gis tilslutning til at det ikke kan leses noen direkte styringsmodell utifra Bibelens materiale om disse spørsmål. På denne bakgrunn, og også med henvisning til vår bekjennelse, særlig CA VII, må det til enhver tid etterstrebtes ordninger for ledelse som på best mulig måte muliggjør vårt misjonsoppdrag hjemme og ute.

I denne sammenhengen kan det også bemerkes at Bibelen heller ikke viser noen annen styringsstruktur enn "eldsterådet."

Ved siden av komiteens avsnitt om et bibelskteologisk perspektiv, vises det til flere skriftavsnitt med tanke på tjenestens varige karakter, som:

Rom. 11.28; " *For Gud angreir ikke sine nådegaver og sitt kall.* "

Selv om det i denne sammenheng først og fremst tales om Guds forhold til Abraham og hans kjødelige etterkommere, er det sakssvarende å bruke dette ordet også i forholdet til vår tjeneste som har sitt utgangspunkt i de nådegaver Gud utrunder oss med. Ordet som her er brukt for nådegaver, er det samme som brukes spesifikt om vår tjenesteutrusning, sml. Rom. 12. 6, og 1 Kor. 12.4.

Det kan være naturlig å anvende Timoteus som eksempel på hvordan utfordringer og problemer i tjenesten ikke primært skal løses med skifte av eller ev. avgang fra tjenesten. Sml. 1. Tim. 4. 14; " *Forsøm ikke den nådegave som er i deg, som ble gitt deg ved profetiske ord med håndspåleggelse av de eldste.* " Og enda tydeligere i 2. Tim. 1. 6; " *Derfor minner jeg deg om at du igjen opptenner den Guds nådegave som er i deg ved min håndspåleggelse.* " Det er tydelig at Timoteus var "ordinert" til en tjeneste med "ord og sakrament", sml.

1. Tim. 1.3 og 4. 13, og at denne tjeneste skulle være vedvarende, på tross av både hans begrensninger av personlig karakter og motstand fra omgivelsene.

Det må kunne sies at det er noe ved selve tjenestens karakter som taler om at den må være vedvarende. Bruker vi Paulus' tale til de eldste i Efesus slik vi finner den i Ap. Gj. 20 som eksempel, så vil både ordet "vokte" og setningen " *etter min bortgang skal det komme glupende ulver* " tydeliggjøre at de eldste må ha en forholdsvis lang tidshorisont på sin tjeneste.

Sett sammen med utredningens henvisning både til våre bekjennelsesskrifter, og den praksis som vårt og andre kirkesamfunn har vedrørende denne tjeneste, bygger også dette alternativet på at eldstetjenesten fortsatt skal være vedvarende og ikke på åremål.

For å gi svar på praktiske innspill fra menighetene vil dette alternativet peke på at noe av problemet ved den vedvarende eldstetjenesten er de mange praktisk/økonomiske oppgaver som havner i eldsterådet.

Her bør det kunne finnes praktiske løsninger innen nåværende ordning, ved en tydeligere oppgavefordeling mellom eldste/diakonråd, og ved gode ordninger for delegering av arbeidsoppgaver. Dette vil ikke medføre vesentlige endringer i forfatning og reglement, men det vil medføre et ansvar for bedre oppfølging av våre ledere, både i eldste/diakonråd med tanke på kursing og tilrettelegging av gode hjelpemidler for arbeidet. En slik løsning vil kunne forebygge de problemene som er skissert i begrunnelsene fra Greåker og Trondheim menigheter i forslagene til synoden 1997. I stedet for vesentlig omlegging av en god og velbegrunnet ordning, er det derfor mer naturlig å se nærmere på det forbedringspotensialet som ordningen har.

Problematikken bak forslaget om eldste på åremål kan særlig synes å dreie seg om 3 hovedfaktorer i eldstetjenesten:

1. Arbeidsbyrden.
2. Fornyelse og engasjement.

3. Ønskelig tilgang og avgang av eldste.

Disse samsvarer også godt med innkomne svar på de to spørreundersøkelsene til menighetene. I en nærmere drøfting av disse faktorene er det nødvendig å utvide perspektivet fra eldstetjenesten isolert til å gjelde styring og ledelse i menigheten som helhet, d.v.s. samspillet mellom eldsterådet og de andre organer og virkegrener i menigheten.

Ut fra dette alternativet kan det gis noen antydninger til løsninger:

1. Hva kan gjøres for å avhjelpe arbeidsbyrden i eldstetjenesten?

Det er intet ukjent fenomén med opphoping av oppgaver i toppen av virksomheter p.g.a. manglende ledelses- og organisasjonsutvikling. Bedre klargjøring av ansvarsforhold og samspill mellom de ulike instanser, med utbredt delegasjon som siktemål, er en viktig del av svaret.

Som "Eldstekomiteén" så riktig understreker, er bønnens og Ordets tjeneste det sentrale i eldstetjenesten, og denne oppgaven må sikres som det sentrale i selve utformingen av tjenesten. Eldstetjenesten utøves i eldsterådet, som også er menighetens styre, og individuelt. En sikring av bønnens og ordets tjeneste i eldsteråd kunne gjøres ved å skjelne mellom eldsterådets eldste-saker som ikke kan delegeres og andre styresaker som kan delegeres, og søke hensiktsmessig delegasjon av disse sakene, med nødvendig styring, så langt som mulig ut i menighetens øvrige organer. Dette er også en viktig del av de eldstes oppgave med å utruste og engasjere alle til tjeneste.

Hvis menigheten er i en slik situasjon at det ikke er kapasitet til effektiv håndtering av oppgavene i disse organene heller, er den modellen som i dette brevet er kalt alternativ 3 en mulig nød-løsning. Det samme gjelder den enkelte eldstes mulighet til periodevis fritak fra denne funksjonen når kapasiteten ikke strekker til. Med delegasjon som hovedstrategi og evt. nød-løsninger for spesielle situasjoner, skulle det være mulig å gjøre vesentlige framskritt i forhold til reduksjon og balansering av arbeidsbyrden for de eldste, samtidig som de ivaretar sine hovedfunksjoner etter forfatningen.

2. Hva kan gjøres for fornyelse og engasjement i eldstetjenesten?

Fornyelse og engasjement i en vedvarende tjeneste knytter seg mye til variasjon og stimulans, og gjerne "sabbatsår" for den del, underveis i tjenesten. Også de eldste skal tjene i samsvar med sine gaver, men en kan også da se for seg en viss sirkulasjon av oppgaver som gjør at den enkelte får prøve nye sider av sin utrustning og være i vedvarende personlig vekst og utvikling i eldstetjenesten. Men slik variasjon i eldstetjenesten må også tilrettelegges fra kirkesamfunnet. Dette har det imidlertid vært stor mangel på. For en så grunnleggende og avgjørende tjeneste skulle det være en høyt prioritert oppgave for kirkesamfunnet å drive kontinuerlig utvikling av eldstetjenesten, akkurat som lederutvikling er fast innslag i arbeidslivets virksomheter fordi god ledelse har så stor betydning for hele virksomheten. Det kan dreie seg om kurs, nettverksordninger, litteraturtjeneste, veilederordninger som må finne sin naturlige form og utvikling i samspill mellom Frikirken sentralt og menighetene.

3. Hva kan gjøres for ønskelig tilgang og avgang av eldste?

Nådegavebasert rekruttering til tjeneste er viktig i alle sammenhenger, og rekruttering til eldstetjenesten må føye seg naturlig inn som en tjeneste menn er oppmerksom på og prøver sine nådegaver mot. Det er ikke så mange eldste i en menighet, men det er det heller ikke av

andre tjenestekategorier, som profeter og evangelister. Slik bør det også være naturlig å snakke om eldstetjenesten når nådegaver kartlegges og folk prøver å finne sin tjeneste. Det bør også være mulig å prøve seg i tjenesten sammen med og med veiledning fra de eldste, for eksempel slik alternativ 3 åpner for, med ikkeordinerte som deltar i eldsterådets styreoppgaver i en avgrenset periode.

En tjeneste som får positiv oppmerksomhet og aktiv tilrettelegging fra kirkesamfunnet, og som er utformet for optimal delegasjon av oppgaver til andre organer, vil kunne framstå langt mer attraktiv og overkommelig enn eldstetjenesten i dagens situasjon gjør for mange. Dette er i seg selv vesentlige rekrutteringstiltak.

Når det gjelder avgang fra eldstetjenesten, så ser det ut som tilfredsstillende ordninger har utviklet seg i praksis, slik at dette generelt ikke er noe problem når behovet melder seg. Oppgaven er mer å ”legalisere” gode avgangsordninger for de aktuelle behov, slik at samvittigheten ikke skal anfektes av at en ser seg nødt til å avslutte sin eldstetjeneste før pensjonsalderen.

Det spesielle problemet med at en eldste fortsetter tross stor misnøye med hans tjeneste i menigheten og åpenbart behov for utskifting har vel ikke funnet en ordnet løsning så langt. Men én eller annen form for medarbeidersamtale med personlig utvikling som siktemål, men også med avgang som mulig tema, hører i alle fall med i denne sammenhengen. Det knytter problemet opp til pkt. 2 om fornyelse og engasjement i eldstetjenesten og forebyggende tiltak for ikke å havne i denne spesielle avgangsproblematikken.

Alternativ 2. En prinsipiell deling mellom embetsfunksjoner og styringsoppgaver

Denne løsningen inngår i komiteutredningen, som følger saksframlegget som vedlegg 1:

Alternativ 3. Dagens ordning beholdes, men med mulighet for alternative modeller

Det tas her utgangspunkt i dagens struktur, med eldsteråd og diakonråd. Dette vil i de fleste tilfeller være fullt ut dekkende. Men for å imøtekomme de behov som oppstår i menigheter som har vanskeligheter med rekruttering av eldste, kan det vurderes å åpne for tilvalg av alternative løsninger.

Eldstetjenesten som en vedvarende tjeneste er lagt til grunn. Som alternativ til dagens ordning kan det imidlertid tenkes

1. Åpne for at de eldstes styrefunksjon kan begrenses til perioder, med opphold mellom, slik at de ikke er bundet til å sitte i menighetens styre bestandig.
2. Åpne for at ikke-ordinerte personer kan velges til menighetens styre for perioder.

Som utdypinger og /eller tillegg til komiteens begrunnelser kan her følgende momenter nevnes:

1. Eldstetjenesten er primært en tjeneste med ordet, bønnen og sakramentene. Men i dette ligger utfordringen til å styre menigheten slik at ordet virkelig blir forkynt, rikelig, allsidig og rett, for barn, unge og eldre, og at bønn og sakramenter får rom i menigheten. Dette har å gjøre med praktisk organisering og planlegging av virksomheten. Derfor henger eldstetjenesten sammen med det å styre.
2. Det at eldstetjenesten er en vedvarende tjeneste betyr ikke nødvendigvis at en eldste vedvarende må være medlem av menighetens styre. En eldste bør kunne tre inn og ut av styret i perioder.
3. Eldste må ha stor innflytelse i menighetens styre. Noen saker kan bare de eldste behandle. Men i de fleste saker, i den daglige ledelse av menigheten, bør menighetens styre kunne

bestå av valgte personer i tillegg til eldste.

Dette vil ha flere fordeler:

- Menighetens styre vil ha en bredere/bedre sammensetning i forhold til de forskjellige gruppene i menigheten. Dette gjelder særlig i eldre menigheter.
 - Å være valgt ikke-ordinert medlem av menighetens styre, vil kunne modne frem forhold til et eventuelt senere eldstekall, og dermed bidra til rekruttering av eldsterådet.
4. Ovenstående må bearbeides til en helhetlig struktur hvor også diakonrådet inngår. Det er fullt mulig å legge opp til stor fleksibilitet i løsninger, for å unngå at særlig små menigheter får en tung og ressurskrevende rådsstruktur.
 5. Modellen gjør det lettere å ta imot eldstekall, fordi det ikke forventes vedvarende styrefunksjon.
 6. Modellen innebærer at menighetsråd (eldste- og diakonråd) kan bli mindre aktuelt i menigheter som har et styre bestående av ordinerte og ikke-ordinerte.

Endringsforslag

På bakgrunn av de skisserte alternativer, reises følgende forslag til forfatnings- og reglementsendringer (for forlagens ordlyd henvises til neste sider):

Fellesforslag på bakgrunn av komiteutredningens prinsipielle holdning til eldstetjenesten som prinsipielt vedvarende tjeneste.

Forfatningens § 7: Eldste

Begrunnelsen for å fremme dette er at begrepet ”vedvarende” bedre kommuniserer den prinsipielle forståelse, og bedre samsvarer med dagens praksis, enn begrepet ”livsvarig”.

Reglement for eldsterådet

Her er det foreslått å presisere en del punkter som kan ivareta de momenter som er nevnt i begrunnelsen for alternativ 1.

Alternativ 3 innebærer i tillegg følgende endringer:

Forfatningens § 4, Menighet

Det legges her inn et tillegg som åpner for supplering av menighetens styre, og for å fortsette eldstetjeneste med fritak fra enkelte styreoppgaver

Forfatningens § 8, Menighetsmøte

Det legges her inn et tillegg om eventuelle valg av medlemmer til å supplere eldsterådet som menighetens styre.

Vilkår, valgmåte etc. må eventuelt beskrives i reglement. Dette kan gjøres innen annen gangs behandling dersom forslaget får flertall ved årets Synode.

Forslag til vedtak:

A. Alternativ 1 med tilhørende forfatnings- og reglementsendringer vedtas.

Fire stemmer i synodestyret.

B. Alternativ 3 med tilhørende forfatnings- og reglementsendringer vedtas.

Reglementsmessige endringer som følge av endringer i §§ 4 og 8 legges fram sammen med annen gangs behandling på neste synodemøte.

To stemmer i synodestyret.

**FORFATNINGS- OG REGLEMENTSENDERINGER VED ALTERNATIVENE I
SYNODESTYRETS FORSLAG**

Betegnelser: Følger rekkefølgen i følgeskriv:

Alternativ 1: Praktiske løsninger innefor Nåværende ordlyd

Alternativ 3: Nåværende ordlyd beholdes, men med mulighet for alternative modeller

Endringer og tillegg i angitt i fet skrift. Der intet er angitt er det strøket tekst i forhold til Nåværende ordlyd.

§ 4. Menighet (Alternativ 3),

<p><i>Nåværende ordlyd</i></p> <p>Den lokale menighet i Den Evangelisk Lutherske Frikirke er ved sin tilslutning forpliktet på kirkens lære og organisasjon. Menighetene i kirken er egne juridiske personer som velger eldste tilhørende menigheten i fullt medlemskap. Forstanderen og en av de eldste forplikter menigheten med sine underskrifter. Eldsterådet er menighetens styre og utøver ansvaret for forkynnelse, sakramentforvaltning og sjelesorg, planlegging av menighetens virksomhet og har tilsyn med virkegrenene og godkjenner ledere. Eldsterådets myndighetsområde begrenses av de saker som avgjøres i diakonråd, menighetsråd og menighetsmøte (Jfr. § 9).</p> <p>Menighetens vedtak kan ankes til presbyteriet.</p>	<p><i>Alternativ 3:</i></p> <p>Den lokale menighet i Den Evangelisk Lutherske Frikirke er ved sin tilslutning forpliktet på kirkens lære og organisasjon. Menighetene i kirken er egne juridiske personer som velger eldste tilhørende menigheten i fullt medlemskap. Forstanderen og en av de eldste forplikter menigheten med sine underskrifter. Eldsterådet er menighetens styre og utøver ansvaret for forkynnelse, sakramentforvaltning og sjelesorg, planlegging av menighetens virksomhet og har tilsyn med virkegrenene og godkjenner ledere. Eldsterådets myndighetsområde begrenses av de saker som avgjøres i diakonråd, menighetsråd og menighetsmøte (Jfr. § 9).</p> <p>Menighetens styre kan etter innstilling fra eldsterådet suppleres med medlemmer valgt av menighetsmøte for avgrensede perioder (Jfr. §8). Medlemmer av eldsterådet kan også unntaksvis fritas for eldsterådets styringsoppgaver.</p> <p>Menighetens vedtak kan ankes til presbyteriet.</p>
---	---

§ 7 Eldste (Fellesforslag, gjelder 5. avsnitt)

<p><i>Nåværende ordlyd</i></p> <p>Ved sin ordinasjon er de eldste prinsipielt trådt inn i en livsvarig tjeneste. Skulle en eldste vise seg uskikket til sin gjerning, kan han løses fra tjenesten. Dette må vedtas i menighetsmøte etter innstilling fra de øvrige eldste, og presbyteriet må gi det sin godkjenning. Må en eldste tuktes for synder, gjelder de samme regler som for andre menighetslemmer. Flytter en eldste fra den menighet han er innsatt i, opphører hans stilling som eldste. Eventuell ny eldstetjeneste forutsetter ny innsettelse. Ønsker en eldste selv å bli løst fra sin tjeneste, må han legge sine grunner fram for eldsterådet. Hvis ikke særskilte grunner taler mot det, bør rådet godta ønsket og meddele menigheten det i menighetsmøte. Saken må innberettes til presbyteriet.</p>	<p><i>Alle alternativer</i></p> <p>Ved sin ordinasjon er de eldste prinsipielt trådt inn i en vedvarende tjeneste. Skulle en eldste vise seg uskikket til sin gjerning, kan han løses fra tjenesten. Dette må vedtas i menighetsmøte etter innstilling fra de øvrige eldste, og presbyteriet må gi det sin godkjenning. Må en eldste tuktes for synder, gjelder de samme regler som for andre menighetslemmer. Flytter en eldste fra den menighet han er innsatt i, opphører hans stilling som eldste. Eventuell ny eldstetjeneste forutsetter ny innsettelse. Ønsker en eldste selv å bli løst fra sin tjeneste, må han legge sine grunner fram for eldsterådet. Hvis ikke særskilte grunner taler mot det, bør rådet godta ønsket og meddele menigheten det i menighetsmøte. Saken må innberettes til presbyteriet.</p>
---	--

§ 9 Menighetsmøte (Alternativ 3)

<i>Nåværende ordlyd</i>	<i>Alternativ 3</i>
<p>Menighetsmøtet er menighetens øverste beslutningsorgan, med endelig myndighet i alle vesentlige saker som ifølge Forfatningen skal avgjøres på menighetsplan.</p> <p>Følgende saker skal behandles og avgjøres av menighetsmøte: Kall/valg og eventuell avskjedigelse av forstander, eldste og diakoner, valg av utsendinger til presbyterium og synode, regnskap, budsjett og planer for menighetens virksomhet, årsmeldinger for menighetens forskjellige råd og virkegrener, ivaretagelse av menighetens ansvar for ordningen for vern om lære og liv.</p> <p>Eldsterådet innkaller til, fremmer saker og innstiller overfor og leder menighetsmøtene. Innenfor sitt ansvarsområdene kan diakonrådet fremme og innstille saker. Ethvert medlem i fullt medlemskap har gjennom eldsterådet rett til å fremme saker overfor menighetsmøtet.</p> <p>Menighetsmøter avholdes etter behov, dog minst 3 - tre - ganger pr. år. I tillegg holdes hvert år menighetens årsmøte. Alle medlemmer i fullt medlemskap har tale-, forslags- og stemmerett på menighetsmøte.</p>	<p>Menighetsmøtet er menighetens øverste beslutningsorgan, med endelig myndighet i alle vesentlige saker som ifølge Forfatningen skal avgjøres på menighetsplan.</p> <p>Følgende saker skal behandles og avgjøres av menighetsmøte: Kall/valg og eventuell avskjedigelse av forstander, eventuelt valg av medlemmer til menighetens styre, eldste og diakoner, valg av utsendinger til presbyterium og synode, regnskap, budsjett og planer for menighetens virksomhet, årsmeldinger for menighetens forskjellige råd og virkegrener, ivaretagelse av menighetens ansvar for ordningen for vern om lære og liv.</p> <p>Eldsterådet innkaller til, fremmer saker og innstiller overfor og leder menighetsmøtene. Innenfor sitt ansvarsområdene kan diakonrådet fremme og innstille saker. Ethvert medlem i fullt medlemskap har gjennom eldsterådet rett til å fremme saker overfor menighetsmøtet.</p> <p>Menighetsmøter avholdes etter behov, dog minst 3 - tre - ganger pr. år. I tillegg holdes hvert år menighetens årsmøte. Alle medlemmer i fullt medlemskap har tale-, forslags- og stemmerett på menighetsmøte.</p>

Reglementsendringer ved alternativ 1 i synodestyrets forslag (endringer til alternativ 3 utarbeides eventuelt til annen gangs behandling)

(Nye punkter/setninger i fet skrift)

Reglement for eldsterådet

Eldstetjenestens karakter

Ingen foreslåtte endringer.

Eldsterådets oppgaver

Ingen foreslåtte endringer.

Oppgavefordeling

De oppgaver som samlet påligger eldsterådet bør i de fleste tilfeller fordeles innen rådet etter de enkelte medlemmers nådegave og anlegg. I praksis vil mange av oppgavene falle på forstanderen - spesielt når det gjelder forkynnelse og ledelse av menigheten. Forstanderen er også den eneste i eldsterådet som har vigselfrett, idet han står som den ansvarlige overfor øvrigheten. Han må i denne funksjon rette seg etter den til enhver tid gjeldende lov.

Omsorgen for medlemmene krever at de eldste kjenner den enkelte. Her vil det i de fleste tilfeller være nødvendig å dele menighetens medlemmer inn i grupper/kretser slik at den enkelte eldste får ansvar for sin gruppe/ krets.

I fordelingen av oppgaver er det viktig at rådet har for øye de oppgaver som kan gis videre til andre medlemmer av menigheten. **Ikke minst er det viktig å ha en klar oppgavefordeling mellom eldsteråd og diakonat. Det kan også vurderes å opprette andre administrative organer for å ivareta enkelte arbeidsoppgaver der lokale forhold gjør dette aktuelt.** Eldsterådet står fritt til å fordele oppgaver og ansvar mens det selv står med det endelige ansvar. **En aktiv holdning til delegering av arbeidsoppgaver vil både kunne bidra til å ta i bruk flere av de nådegaver som finnes i menigheten, og gi de eldste større mulighet til å prioritere arbeidet med ord og sakramenter.**

Eldsterådets medlemmer kan også trekkes inn i ledelse av gudstjenester og forrette nattverd selv om forstanderen er til stede.

Eldsterådets møter

Eldsterådet skal ha regelmessige møter. Møtene åpnes og avsluttes med Guds ord og bønn. Der bør avsettes god tid til samtale om menighetens liv og virke. Møtene innkalles med rimelig varsel. Forfall må meldes så snart som mulig til rådets formann. Hvis mulig, bør medlemmene av rådet på forhånd orienteres om sakene som skal behandles.

Eldsterådet bør innkalle til regelmessige møter i samlet menighetsråd med diakoner for planlegging og fordeling av felles oppgaver. **Der det er delegert oppgaver til andre medlemmer er det naturlig at disse møter når deres arbeidsoppgaver skal behandles.**

Eldsterådet bør søke enstemmighet når det er mulig. Ellers avgjøres alle saker ved simpelt flertall. Er det stemmelikhet, avgjør dirigentens stemme utfallet. Men også et mindretall kan få sin sak behandlet i menighetsmøtet. Eldsterådet utgjør et kollegium og bør søke å bygge fellesskapet innen rådet og med menigheten.

Kall av eldste

Ingen foreslåtte endringer

Oppfølging, videreutdanning og permisjon

Det bør arbeides målbevisst med videreutvikling av de som har gått inn i eldstetjenesten. Et viktig ledd i dette er en årlig medarbeidersamtale med eldsterådets formann. En slik samtale kan avdekke behov for opplæring, behov for permisjon, eller andre forhold som har betydning for å kunne fortsette i eldstetjeneste. Også mulig fratredelse fra tjenesten kan være et tema.

Det enkelte eldsteråd bør en gang årlig kartlegge behov for utdanning, permisjon eller andre tiltak for rådets medlemmer. En vurdering av økonomiske midler til gjennomføring av slike tiltak forelegges diakonrådet før dette legger fram forslag til budsjett for menigheten.

Kall av forstander

Ingen foreslåtte endringer

Oppsigelse (*foreslås endret til fratredelse*)

En eldste som ønsker å slutte i tjenesten, melder dette til eldsterådet. Hvis ikke særskilte grunner taler mot, bør rådet godta ønsket og meddele menigheten det i menighetsmøtet.

Når en forstander har sagt opp sin stilling i en menighet, skal han underrette presbyteriestyret om dette så snart saken har vært behandlet i eldsteråd og menighet.

Vanlig oppsigelsestid er tre måneder.

Midlertidig forstander

Ingen foreslåtte endringer

Aldersgrense

Ingen foreslåtte endringer

Menighetens arkiv

Ingen foreslåtte endringer

Vedlegg:

- 1) Utredning fra "eldstekomiteen"
- 2) Oppsummering av presbyterienes høringsuttalelse

Sak 10/02: Om ordinasjon

Saken er reist av ulike menigheter, begrunnelsene gjengis for hver forslagsstiller, endringsforslagene fra Kristiansand og Oslo Vestre menigheter er identiske og gjengis som ett forslag.

Utover de menigheter som har fremmet forslag, har Oslo Søndre og Bærum menigheter bedt om at saken behandles av Synoden. Dette anses ivaretatt ved at saken er satt på møtets sakskart.

Synodestyret vil gi følgende anbefaling (1 blank stemme i synodestyret):

På bakgrunn av at synodestyret anser dette som et spørsmål der det må arbeides grundig med læremessige forhold, anbefaler synodestyret en grundig utredning der synoderådet må ha sin naturlige plass. Dette blir best ivaretatt ved forslaget fra Fredrikstad menighet.

FRA KRISTIANSAND MENIGHET

Spørsmålet om ordinasjon av kvinner til tjeneste i Frikirken har vært utredet og behandlet på tidligere synodemøter.

Ettersom Bibelen ikke gir et entydig svar, er det vår mening at ordinasjon av kvinner vil være til det beste for vårt kirkesamfunn.

Behandlet i menighetsmøte 31/10 2001, vedtatt med 145 stemmer. 23 stemmer mot, 8 blanke stemmer.

FRA OSLO VESTRE MENIGHET

Spørsmålet om ordinasjon av kvinner til tjeneste i Frikirken har vært utredet og behandlet i tidligere synoder.

Siden Bibelen ikke gir et entydig svar, er det vår mening at ordinasjon av kvinner vil være til det beste for vår kirke.

Behandlet i menighetsmøte 9/12 2001, vedtatt med 55 stemmer. 0 stemmer mot, 1 blank stemme.

Forslag til vedtak

§5 Medlemskap

Setningen "Valgbarhet til stillinger som krever kirkelig ordinasjon er forbeholdt menn." strykes.

§ 7 Eldste

Setningen

"Menigheten kaller sine eldste blant menn som tilhører menigheten i fullt medlemskap og anses skikket til gjerningen."

endres til

"Menigheten kaller sine eldste blant medlemmer som tilhører menigheten i fullt medlemskap og anses skikket til gjerningen."

Setningen

"Han bør ha fylt 30 år."

endres til

"Vedkommende bør ha fylt 30 år."

FRA FREDRIKSTAD MENIGHET

Behandlet i menighetsmøte 10/10 2001, vedtatt med 24 stemmer. 6 stemmer mot, 1 blank stemme.

Forslag til vedtak

Fredrikstad menighet ber Synoden 2002 nedsette et utvalg som skal utrede spørsmålet om ordinasjon av kvinner til det kirkelige embetet, og som skal legge fram en innstilling for Synoden 2005.

Sak 11/02: Om fadderordningen i Den Evangelisk Lutherske Frikirke

FRA SYNODESTYRET

Innledning:

Det synes å være tre grunnposisjoner i dette spørsmålet i vår kirke:

1. Styrking av menighetens fadderansvar, personlige faddere kuttes ut. Hvem foreldrene velger som forbedere for barnet er en privat sak, og bør ikke praktiseres på en måte som kommuniserer menighetens medvirkning.
2. Ingen endringer fra i dag, dvs fortsatt menigheten som fadder, men muligheter for personlige faddere i tillegg, uten særskilte krav.
3. Formalisering og tydeliggjøring av personlig fadderskap, med en eller annen form for godkjenning.

Ut fra en vurdering av dagens situasjon, og Frikirkens tradisjonelle posisjoner i dette spørsmålet, vil synodestyret peke på følgende to alternativer.

1. Forsterket betoning av menighetens rolle.

Begrunnelse:

Dåpen angir en ny fødsel, løsrevet fra menneskelige sektskapsbånd, kun avhengig av en Gud som skaper nytt liv ved en skjenket tro, inn i et nytt fellesskap, menigheten. Med hovedvekt på dette vil det være et poeng å nedtone familiære og sosiale relasjoner, og å vektlegge den nye relasjonen til Gud og hans folk. For sammenhengen mellom dåp og opplæring henvises for øvrig til "Reglement for dåp og menighetens kristendomsopplæring", avsnittet om "Dåpsamtale og dåp".

Forslag til reglementsendring (nedkorting) (3.10, Reglement for dåp og menighetens kristendomsopplæring – punktet Fadder- og forbederansvar):

Vår kirke holder fast ved at hele menigheten har fadderansvar.

En stemme i synodestyret.

2. Tydeliggjøring/presisering av personlige faddere/forbedere

Begrunnelse:

Synodestyret følger her langt på vei lærerrådsuttalelsen. Jo større offentlighet og tydeliggjøring av faddernes rolle, jo større behov for samspill mellom menighet og dåpsfamilie. Man bør være varsom med å innføre en praksis som kommuniserer at

menighetens rolle reduseres uten at de krav som bør stilles til en fadder ivaretas på annen måte og på menighetens vegne. Det bør kunne skilles mellom fadderansvar og forbedere, foreldrenes valg av forbedere kan og bør neppe reguleres. Forbedere bør derfor heller ikke omtales i reglementstekster, da dette kan gi disse en mer offisiell status enn de ut fra sin funksjon har.

Forslag til reglementsending (tillegg) (3.10, Reglement for dåp og menighetens kristendomsopplæring – punktet Fadder- og forbederansvar):

Vår kirke holder fast ved at hele menigheten har fadderansvar. I tillegg kan foreldre utpeke personlige faddere for dåpsbarnet. Dersom det velges personlige faddere, må det være noen som både foreldre og menighet kan ha tillit til, som kan be regelmessig for barnet, og hjelpe det til å bli bevart hos Jesus når det vokser opp.

En stemme i synodestyret.

Uttalelse fra Bjerkholt ved Forfatningsutvalgets gjennomgang av forslagene:

Alternativ 2 anbefales med følgende setning tatt med til slutt:

«På denne bakgrunn skal eldsterådet godkjenne de faddere som foreldrene velger.»

Om dette alternativet vedtas utarbeides en brosjyre til bruk for faddere.

Vedlegg:

Uttalelse fra lærerrådet ved Frikirkens Studiesenter

*"Vistnok er der været valgt en Komite
til denne Sags Udredning, muligens
den engang vil foreligge ferdig
udrædet"*

(Sitat fra O. N. Bakke, varamedlem av komite nedsatt av synoden 1888 med følgende mandat: "Der udvælges under presbyteriet en komite af 3 medlemmer, der i omhandlede sag har at anstille undersøgelser, hvorvidt der i andre presbyterianske kirkesamfund er anledning til at løse forbindelsen mellom menighed og ældste og grundene herfor", gjengitt etter Budbæreren nr. 23/1889).

En betenkning om praktiske og prinsipielle sider ved kall av eldste på åremål

INNLEDNING

Bakgrunn

Til synoden 1997 forelå tre forslag omkring sakskomplekset eldste på åremål. Forslagene med begrunnelser finnes i saksdokumentene til synoden¹. Synodens behandling av saken resulterte i følgende vedtak:

"Saken utsettes i påvente av at Synodestyret får utredet de prinsipielle og praktiske sider ved kall av eldste på åremål"².

Synodestyret nedsatte en komité til å utrede spørsmålet. Komiteen har bestått av Helge Utaker (formann), Leif Gunnar Sandvand, Hans Jensen, Gunnar Oustorp, Herman Stensholt, Gunnar Skjævestad (fratrådte komiteen), Jan Ivar Nilsen (fratrådte komiteen) og Terje Solberg (sekretær). Komiteen har hatt fem møter.

Spørsmål omkring ordinasjon, åremål og styringsstrukturer har vært behandlet flere ganger i vår kirke, i den senere tid særlig i perioden 1979-1991. Komiteen har valgt å ikke gjengi alle utredninger som har tilknytning til disse sakene, men vil henvise til de saksdokumenter som har fulgt behandlingene. Disse dokumentene kan sendes ved henvendelse til synodekontoret. Følgende saker fra denne perioden er aktuelle:

1. Forslag om aldersgrense for styrende eldste 1979³
2. Diakonikomiteens innstilling 1981⁴
3. Eldstefunksjon på åremål 1983⁵
4. Eldstetjenesten i våre menigheter 1985⁶
5. Kvinner i eldstetjenesten 1987⁷
6. Ny styringsstruktur 1987⁸
7. Ny styringsstruktur 1989⁹
8. Styring i lokalmenigheten 1991¹⁰

Innledende oppsummering

Komiteen har på basis av det gjennomgåtte materiale konsentrert seg om ordinasjonssynet som et grunnleggende premiss for mulige ordninger. Ordinasjonen betraktes som en ordinasjon til en prinsipielt vedvarende tjeneste med ord og sakrament. På dette grunnlaget ser komiteen to mulige løsninger dersom en endring skal skje, Alternativ I -

¹ Synoden 1997, saksdokumenter del 1, "saksdokumenter til menighetsbehandling", s. 37-40.

² Protokollutskrift Synoden 1997, s. 36, sak 5.3/97.

³ Synoden 1979, sak 21, Toårsberetning s. 196-198, protokollutskrift s. 32-33

⁴ Synoden 1981, sak 20, Toårsberetning s. 182-208, protokollutskrift s. 25-28

⁵ Synoden 1983, sak 33, Toårsberetning s. 209, protokollutskrift s. 17-18

⁶ Synoden 1985 sak 21, særtrykk side 39-62, protokollutskrift s. 11 og 26

⁷ Synoden 1987 sak 16, saksdokumenter til menighetsbehandling s. 3-20, protokollutskrift s. 30-32

⁸ Synoden 1987 sak 17, saksdokumenter til menighetsbehandling s. 21-33, protokollutskrift s. 34-35

⁹ Synoden 1989 sak 20, saksdokumenter til menighetsbehandling s. 31-60, protokollutskrift s. 42-46

¹⁰ Synoden 1991 sak 4, saksdokumenter til ,menighetsbehandling s. 7-20, protokollutskrift s. 25-26

konsentrasjon om tjenesten og opprettelse av nye styringsorganer, eller Alternativ II, eldstetjeneste uten ordinasjon på åremål, definert bort fra embetsfunksjonene.

Komiteen har i tillegg til de mer prinsipielle overveielser lagt vekt på de praktiske anliggender som både ut fra forslagene til Synoden 1997 og det materiale som har innkommet fra menighetene har kommet fram. Dette har ført til at komiteen har sammenholdt dette med de øvrige perspektiver som er gjennomgått, og konsentrert seg om å finne mulige løsninger på de problemstillinger som her nevnes som i størst mulig grad ivaretar kontinuiteten med dagens ordninger. Komiteen konkluderer med at det framlagte alternativ I i stor utstrekning ivaretar denne kombinasjonen. Også dagens ordning vil imidlertid kunne ha muligheter for å ivareta en del av de anliggender menighetene gir uttrykk for, dersom de muligheter denne gir tas mer aktivt i bruk.

Komiteen ser at det framlagte alternativ I også vil kunne medføre konsekvenser for diakonatets plass i forhold til det foreslåtte menighetsstyrets oppgaver, også her i form av en større vektlegging av det som i teologisk og økumenisk perspektiv er diakonatets hovedoppgaver. I forhold til komiteens mandat er dette ikke bearbeidet videre. Det er bare antydning som et moment som det kan arbeides videre med i sammenheng med øvrige forfatnings- og andre ordningsmessige konsekvenser.

VEDLEGG: ULIKE PERSPEKTIVER

- a) praktisk perspektiv
- b) et bibelteologisk perspektiv
- c) konfesjonelt og økumenisk perspektiv
- d) tradisjonsperspektiv
- e) ordningsmessige konsekvenser av Alternativ I

KOMITEENS KONKLUSJONER

Alternativ I: Eldstetjenesten frigjøres til tjenesten med ord og sakrament

Begrunnelse:

Komiteen har arbeidet med bakgrunn i de perspektiver som er nevnt under punkt 2. Det synes vanskelig å trekke noen entydig konklusjon om en bestemt struktur ut fra dette materiale. Generelt kan det heller sies at de ulike perspektiver åpner for et mangfold av løsninger, som alle vil kunne sies å være i tråd med skrift og bekjennelse og samtidig ivareta en del av de anliggender som nevnes av menighetene i deres kommentarer til denne saken. Komiteen har på denne bakgrunn vurdert mulige ordninger som i størst mulig grad ivaretar tradisjoner som har vært ansett som vesentlige i vår kirke, og som dermed heller ikke krever forfatningsendringer av læremessig karakter. Med dette utgangspunktet har det vært viktig å ta hensyn til eldstetjenestens sentrale funksjon i en kirke med presbyterianske forfatningselementer. Det har videre vært viktig å se nøyer på hvilke sider av eldstetjenesten som har vært vektlagt i vår kirkes variant av en presbyterial-synodal kirkeordningsmodell. Modellens hovedprinsipp er en frigjøring av eldsterådet til de oppgaver som både ifølge Confessio Augustana (CA) og vår kirkelige tradisjon er hyrdetjenestens kjerneoppgaver, tjenesten med ord og sakrament. Både dette og det bibelteologiske materiale understreker ledelse som tjeneste. Det er denne tjenesten som er og har vært de ordinertes primære oppgaver, både i vår kirke og i andre kirker. I Frikirken har imidlertid eldsterådet i tillegg til dette i praksis også hatt andre oppgaver av administrativ og styringsmessig karakter. Det er ikke noe i det materiale som er gjennomgått som er til hinder for dette, men det er heller ikke noe som betoner at dette skal være nødvendig. I forhold til vår kirkes ordninger kan det være verdt å merke seg at definisjonen av eldsterådet som menighetens styre er svært ung, den kom ikke inn i forfatningen før i 1993, og da som en del av et kompromissvedtak i en diskusjon om styring i lokalmenighet og kirkesamfunn.¹¹ I det hele tatt kom ikke eldsterådet som begrep inn i forfatningen før i håndbokutgaven av 1971¹². Før dette ble begrepet menighetsråd benyttet, og beskrivelsen av dette rådets sammensetning varierer fra 1887 til 1956 med noe ulik vekt på eldstes og diakoners rolle på ulike saksområder. I beskrivelsen av de eldstes oppgaver er det gjennomgående en sterk betoning av begreper som betoner tjeneste framfor begreper som betoner styring. Noe av denne kombinasjonen av et prinsipielt syn på tjenestens grunnleggende karakter og eldsterådets praktiske rolle også på andre områder gjenspeiles også i Frikirkens kirkesynserklæring fra 1968 "De praktiske konsekvenser av vår presbyterianske forfatning består vesentlig i

¹¹ Forfatningens § 4 - håndbokutgave fra 1995, jfr. forfatningens § 6 i håndbokutgaven fra 1987.

¹² Se retningslinjer for eldsterådet i denne utgaven, jfr også § 6 i forfatningen. I 1956-utgaven er begrepet menighetsråd.

at styre og ledelse i menighet og kirke er overlatt til våre kalte og innviede eldste...".¹³

Dette kan føre fram til en modell som ikke med nødvendighet legger oppgaver av styringsmessig og administrativ karakter på eldsterådet. Det vil i de prinsipper som kan leses ut av vår kirkes ordninger ligge muligheter for å overføre disse og andre oppgaver til andre organer i menigheten, i komiteens forslag til menighetsstyret. En slik modell vil heller ikke komme i konflikt med den bibelteologiske gjennomgang som er vedlagt eller med viktige anliggender av konfesjonell eller økumenisk karakter. Samtidig vil modellen ivareta et svært sentralt element i vår frikirkelige tradisjon, nemlig det kirkelige embete som et kollegialt ansvar og en viss motstand mot et rent "prestestyre".

Den foreslåtte modell vil ikke komme til rette med alle de anliggender som nevnes i menighetenes innspill. Om disse tolkes i lys av at denne modellen ikke forelå som et alternativ kan likevel svært mange av de synspunktene som kan kombineres med et bibehold av vår kirkes syn på sammenhengen mellom ordinasjon og eldstetjeneste sies å være ivaretatt.

Skisse av mulig struktur

For en antydning av konsekvenser vises til kapittel 4.5, "Ordningsmessige konsekvenser". Hovedpunktene i komiteens skisse kan sammenfattes slik:

- Ordinasjon av eldste til en prinsipielt vedvarende tjeneste beholdes
- Eldsterådet frigjøres til tjenestens primære funksjoner
- Det opprettes et menighetsstyre, valgt av menighetsmøtet blant alle medlemmer i fullt medlemskap, for å ivareta de oppgaver eldsterådene frigjøres fra.
- Menighetsstyrets medlemmer velges for tidsavgrensede perioder - i forslaget seks år.
- Medlemmer av menighetens eldsteråd kan velges til menighetsstyret på linje med andre medlemmer, og det anses som naturlig at minst ett av eldsterådets medlemmer normalt har sete i menighetsstyret.

Noe av dette må beskrives forfatningsmessig. Øvrige bestemmelser på reglements nivå må inneholde nærmere og mest mulig presise beskrivelser av forholdet mellom de ulike organer og deres mandat, samt en beskrivelse av forholdet mellom menighetens ansatte og menighetens valgte organer. Dette bør kunne gjøres om skissen får prinsipiell tilslutning.

Alternativ II: Opphevelse av eldsteordinasjon, eldsterådene rendyrkes som styringsorganer.

Dette alternativet medfører så dyptgående prinsipielle endringer av vår kirkes selvforståelse at det fordrer en nyskriving av forfatning og reglement på alle områder som dreier seg om embete, menighet, presbyterium og synode. Komiteen har ikke funnet det tjenlig å utrede alle slike konsekvenser uten et prinsippvedtak i synoden som angir et ønske om å endre hele vår kirkes forståelse av menighetens styringsstruktur.

¹³ "Ordet og Kirken", - Om vårt kirkesyn, punkt 4.

Forslag til vedtak:

Synodestyret slutter seg til konklusjonene i komiteens Alternativ I. Nødvendige endringer i Forfatningen legges fram til første gangs behandling på synoden 2002.

Oslo, mars 2000

Helge Utaker
Formann
(sign)

Leif Gunnar Sandvand
(sign)

Gunnar Oustorp
(sign)

Hans Jensen
(sign)

Herman Stensholt
(sign)

VEDLEGG:

Praktisk perspektiv

Sammenfatning

Det er gjennomført to spørreundersøkelser til menighetene, og til sammen 49 menigheter har sendt inn svar på disse. Undersøkelsene har hatt en relativt åpen form og vært noe ulike. De har også hatt som utgangspunkt at spørsmålsstillingen har vært ja eller nei til eldste på åremål med utgangspunkt i dagens eldsteordning. Undersøkelsen er dermed ikke direkte relevant for komiteens konklusjon, men de kommentarer som har kommet inn har vært viktige for den retning komiteen har arbeidet etter. Grovt sett finner vi hovedgruppen av svar i et mellomskikt som enten er positive til tanken om åremålstjeneste, men fortsatt har ulike innvendinger, eller er usikre på åremålstjeneste ut fra våre kirkelige tradisjoner og teologiske argumentasjoner. Noen få er enten entydig positive eller entydig negative til en åremålstjeneste. Undersøkelsens nytteverdi i forhold til komiteens konklusjoner er derfor størst når man ser på de svar og kommentarer som er gitt. Det er disse anliggender som i høy grad har styrt komiteens arbeid fram mot den foreliggende konklusjon. Den overveiende tyngde av disse kommentarer peker på arbeidsbyrde med praktiske gjøremål og rekrutteringsproblemer knyttet til dette kombinert med en livsvarig tjeneste. Det finnes ingen svar som peker på tjenesten med ord og sakrament som hinder for vedvarende tjeneste eller som årsak til manglende rekruttering eller tidlig fratreden fra tjenesten.

Kort analyse av momenter fra menighetene

Svarene fra menighetene er ikke egnet til å trekke bastante konklusjoner, verken med hensyn til undersøkelsens åpne form eller på grunn av svarprosenten. De svar som foreligger kan likevel gi grunnlag for en svært kortfattet og generell analyse i forhold til de modeller som er antydnet.

Som de viktigste årsaker til fratreden fra tjenesten nevnes alder, flytting og sykdom. Disse årsaker kan neppe elimineres ved noen endring av prinsippet om en vedvarende tjeneste, de vil uansett være grunner til å fratre tjenesten.

En stor del av svarene går på egne og andres forventninger til tjenesten. Det er, og bør være, store forventninger til en eldstes tjeneste. Den delen av forventningspresset som dreier seg om andre oppgaver enn den tjeneste man er ordinert til, bør imidlertid kunne reduseres i den modellen som er foreslått.

Mange oppgir også utbrenthet og utslitthet som begrunnelser for å slutte i tjenesten. Det kan i det minste antydes at en sannsynlig hovedårsak til dette er de daglige administrative og styringsmessige gjøremål. Dette vil kunne reduseres. Om begrunnelsen går på en utslitthet i tjenesten med ord og sakrament bør dette sies å være en begrunnelse som uansett modell bør føre til en fratreden fra tjenesten.

En årsak som oppgis i forhold til rekruttering er vanskeligheter med å planlegge for en livslang tjeneste og lignende. Dette vil ikke løses i den foreslåtte modell. Det er imidlertid grunn til å minne om at dagens ordning ikke legger grunnleggende hindringer for en fratreden fra tjenesten, og dette blir heller ikke foreslått i ny ordning. Det er grunn til å understreke at utredningen, og de foreslåtte ordningsmessige konsekvenser, betoner tjenestens prinsipielt vedvarende karakter framfor at tjenesten skal være livslang.

En svekking av menighetens kollegiale hyrdetjeneste anmerkes som et argument for å beholde dagens ordning. Komiteen har vært opptatt av at dette ikke skal skje, og vil betone den

foreslåtte ordnings reelle styrking av hyrdetjenesten ved at menighetens hyrder ikke uten videre også pålegges andre oppgaver.

Læremessig uenighet, samt at tjenesten er forbeholdt menn, nevnes av enkelte. Disse problemer verken kan eller bør løses ved endring av modell.

En del nevner problemer med å få folk til å gå inn i eldstetjenesten utfra hensyn til arbeid, familie etc. Dette er problemer som i høyeste grad anses som reelle og relevante. Samtidig kan det synes som dette argumentet ikke kan isoleres til å gjelde eldstetjenesten, men også må betraktes som uttrykk for en tendens til at det generelt har blitt vanskeligere å få mennesker til å gå inn i forpliktende tjenesteforhold av en viss varighet.

Enkelte nevner også som et moment at eldste på åremål kombinert med ordinasjon vil føre til et en svært stor andel av menighetens menn etter hvert vil være ordinerte.

Det nevnes også at det kan være uheldig at eldstetjenesten blir gjenstand for en slags popularitetsvurdering ved gjenvalg i en åremålsordning.

Det kirkelige embete - et bibelteologisk perspektiv

« Det er forskjellige tjenester, men Herren er den samme» (1 Kor 12,5)

Ledertitler i de nytestamentlige menigheter.

Vi finner ingen fast utformet ledelsesstruktur i de nytestamentlige menigheter. Men vi ser at alle menigheter hadde en ledelse, fra først av var det apostlene. Det var de som dominerte på kirkemøtet i Jerusalem slik vi ser i Apg 15. I dette møtet finner vi også eldste, presbyteros, de siste ser ut til å være lokale ledere i Jerusalem-menigheten. Dette er en tittel overtatt fra jødedommen, noe som er helt naturlig for en menighet på jødisk mark og med hovedsakelig jøder som tilsluttet menigheten.

Andre steder finner vi ledere betegnet som tilsynsmenn, episkopos. Dette er en tittel som har røtter både i jødisk og hellenistisk språkbruk. Vi finner betegnelsen først i de hellenistiske menigheter. (Fil 1,1)

En tredje betegnelse vi finner, er begrepet hyrde, pastor. Dette er et begrep som går helt tilbake til G.T. hvor Gud betegnes som hyrde. I N.T. er Jesus den gode hyrde.(Joh 10,14) Denne betegnelsen finner vi i den nytestamentlige menighet hvor Jesus kalles for «den store hyrde» (Hebr 13,20). Jesus kalles også «hyrde og tilsynsmann.» (1 Pet 2,25) Sitt hyrdeembete overgir Jesus til Peter som tar imot denne tjenesten på vegne av apostlene. (Joh 21,15ff). Læreembetet overgis til Peter i Matt 16,19 og til alle apostlene i Matt 18,18. Nøklemakten gis til apostlene i Joh 20,23. Her mener vi å finne en sammenheng mellom hyrdeembetet, læreembetet og nøklemakten.

En fjerde tittel som forekommer er begrepet lærer. Gud satte lærere i kirken. (1 Kor 12,28) Dette er en tittel som også nevnes i Ef 4,11. Å være vel kjent i skriftene (2 Tim 3,15) viser oss at krav til teologisk skoleing svært tidlig ble omtalt som viktig for menighetsledere. Og endelig har vi tittelen diakon som har en hellenistisk bakgrunn. Også denne tittelen ligger nær opp til de øvrige betegnelser på menighetens ledere. (Fil 1,1)

Forholdet mellom embetstitlene.

Det synes vanskelig ut fra N.T. å trekke skarpe skiller mellom de ulike embetstitler i den første menighet. Det vil også være vanskelig å finne noen saklig forskjell i tjenestenes egenart. Klart ser vi dette av Apg 20,17-29. Paulus kaller til seg de eldste i Efesosmenigheten og de blir titulert både som biskoper og pastorer.

I de paulinske hovedbrev finner vi ikke eldstetittelen i det hele tatt. Den møter vi først i pastoralbrevene. Et kollegium av eldste innsatte Timoteus i tjenesten. Videre skriver Paulus i 1 Tim 5,17 om eldste som utøver en god forstandergjerning og i Tit 1,5 - 9 ser vi at tittelen eldste stilles på linje med tittelen biskop. Og i de kriterier som i 1 Tim 3,8 legges til grunn for kall av diakoner, står det at diakonene skal «stå ved sitt ord», men mange oversetter dette med å være «klar i sin tale» og avleder av dette at diakonene hadde en særskilt vitnetjeneste i menigheten.

Konklusjon

Det er vanskelig på basis av skriftmaterialet å kunne si at N.T. beskriver en enhetlig embetsstruktur. Men alle menigheter har en ledelse, hyrder, for at de hellige skal utrustes så alle kan utføre sin tjeneste. (Ef. 4,12). Når det gjelder disse tjenester, synes det som om man helt fra begynnelsen har gjort bruk av en spesiell innvielseshandling hvor håndspåleggelse og bønn sto sentralt.(Apg 6,6)

Men en ting må bemerkes: På tross av at man gjerne overtok titler både fra jødisk og hellenistisk sammenheng, brøt ledelsesstrukturen i den kristne kirke på mange måter med

datidens konvensjoner. «Den som vil være fremst blant dere, skal være de andres trelle» (Mk 10,43) Det blir derfor tjenestebegrepet som blir det grunnleggende bibelske ledelsesbegrep. De som tjener i menigheten, blir tjenere for en ny pakt (2 Kor 3,6). Og dypest sett har alle i menigheten kallet til å tjene som Jesu disipler.

Selv om det altså er vanskelig å lese ut en fasttømret ledelsesstruktur i de første menighetene, er det av vesentlig betydning at det ledelsesmønster Den Evangelisk Lutherske Frikirke ønsker å legge seg på i det neste årtusen, blir en ledelse som utvikler og virkeliggjør den nytestamentlige tale om legemet og lemmene hvor alle har en tjeneste i og ved Ånden.

Konfesjonelt og økumenisk perspektiv

Selv om kirkeordninger kan være ulike mellom de lutherske kirker, har de aller fleste et embete med ord og sakrament som grunner seg på CA V. Embetets hensikt er å forvalte ord og sakrament for at vi skal komme til tro. I CA XXVII konsentreres tjenesten nettopp i at ”nøklemakten” eller bispemakten ifølge evangeliet er en myndighet eller fullmakt fra Gud til å forkynne evangeliet, forlate og fastholde synder og forvalte sakramentene.

Dette embetet har likevel ulike betegnelser alt etter tradisjon, kultur og kirkeordning. I hovedtrekk kan vi finne to ulike grunntyper, den biskoppelige og den synodale ordning. Den synodale ordning har gjerne som sin øverste leder en president som velges på åremål, mens en biskop velges stort sett for resten av sin tjenestetid. Ikke mange lutherske kirker har en presbyteriansk ordning, selv om noen opererer med betegnelser som eldste på sine menighetsrådsmedlemmer. Svært mange lutherske kirker ordinerer også kvinner til prestedtjeneste.

I de økumeniske samtaler om kirkeordning og kirkefelleskap, synes biskopens funksjon å spille en stadig større rolle. Som tilsynsmann for flere menigheter, vektlegges biskopens sakramentale enhetsstiftende betydning for kirkens fellesskap. Dette er særlig blitt fokusert i Limadokumentet om dåp, nattverd og embete, og i de avtaler som er inngått mellom lutherske kirker i Norden og Den anglikanske kirke. Det er et uttalt mål i den økumeniske bevegelse å komme fram til en gjensidig anerkjennelse av de ulike kirkesamfunns embete. I denne sammenheng spiller også forståelsen av den apostoliske suksesjon en viktig rolle.

I arbeidet med å legge til rette en forståelse av det kirkelige embete og styringsstruktur i Frikirkens sammenheng, er det i vår globaliserte verden viktig også å ha et økumenisk perspektiv for øyet. I denne sammenheng kan referanser til Limadokumentet og det dette dokument sier om kirken og embetet være aktuelle. Her understrekes blant annet det vedvarende aspekt ved tjenesten. Det sies blant annet: ”For å fullføre sitt oppdrag, trenger kirken personer som er offentlig og vedvarende ansvarlige for å peke på dens grunnleggende avhengighet av Jesus Kristus og dermed sørge for at enheten fokuseres midt i en mangfoldighet av gaver.”¹⁴ og ”Ordinasjon er i hovedsak å bli utskilt gjennom bønn om Den Hellige Ånd. Derfor skal ikke embetsautoritet forstås som den ordinertes eiendom, men som en gave for den vedvarende oppbyggingen av det legemet som embetsbæreren har blitt ordinert til.”¹⁵ I forhold til våre frikirkelige retningslinjer for ritualer ved gjentatt innsettelse og diskusjon om permisjoner og lignende sier Limadokumentet: ”Den grunnleggende forpliktelsen på embetet bør normalt være uten reservasjon og tidsbegrensning. Men en pause fra denne tjenesten er ikke uforenelig med ordinasjonen. En gjenopptakelse av embetet krever kirkens godkjennelse, men ingen ny ordinasjon. I anerkjennelsen av den gudgitte nådegaven som mottas gjennom embetet, gjentas aldri ordinasjon til ett og samme embete.”¹⁶ I vår frikirkelige kontekst er også følgende interessant: ”Ordinerte personer kan være engasjerte på heltid i den betydning at de mottar lønn fra kirken. Kirken kan også ordinere slike som forblir i andre stillinger eller yrker.”¹⁷

Limadokumentets omtale av embetet samsvarer også på andre felter med de momenter som ellers er understreket i denne utredningen. Den understreker også tjenestenes karakter av kollegial tjeneste med ord og sakrament. ”Embetets hovedansvar er å samle og bygge opp Kristi legeme ved å forkynne og undervise i Guds ord, å feire sakramentene og lede

¹⁴ Punkt t II, A-8, Kirken og embetet (ordained ministry)

¹⁵ Punkt II, B-15.

¹⁶ Punkt V, pkt 48

¹⁷ Punkt V, pkt. 46

fellesskapets liv i dets gudstjeneste, dets sendelse og dets diakonale feiring.”¹⁸ Og videre: ”Dette skjer gjennom Ord og sakramenter, gjennom deres forbønn og gjennom deres pastorale ledelse av fellesskapet”¹⁹. Dette embete ”må være kollegialt fordi det er nødvendig med et kollegium av ordinerte embetsbærere som har del i den felles oppgaven å ta seg av menighetens anliggender.”²⁰

Som luthersk kirke, har Frikirken lagt stor vekt på formuleringen i CA VII om at det «ikke er nødvendig at man alle steder har de samme menneskelige overleveringer, eller former og seremonier anordnet av mennesker». All den tid dette ikke er hovedsaken i CA VII, er det et spørsmål om ikke Frikirken har latt dette underavsnittet i CA VII få altfor stor vekt i forhold til CA's hovedhensikt. Rett forstått bør artikkel VII's underavsnitt gjøre Frikirken svært fleksibel når det gjelder styringsstruktur enten det gjelder lokalmenighetene eller Synoden. Likevel bør modellene som velges være av en slik karakter at de kommuniserer og blir forstått av andre kirker både når det gjelder det kirkelige embete, å fastholde tilsynsemetet og legfolkets medbestemmelse fra bunn til topp i kirkesamfunnet. Med en slik forståelse av CA V og VII, ser vi altså at administrative forhold i styring av menigheten, ikke er nevnt. Dette bør føre til at Frikirkens ledelse etter menneskelig rett, må kunne være i stadig endring alt etter kirkens og samfunnets behov og de stadige endringer som også i framtida vil trenge seg på.

Konklusjon

Det hører med til kirkens bestemmelse at det sentrale i kirken som alt dreier seg rundt, er forvaltningen av Ord og sakrament. Til denne forvaltning er det innsatt et embete med å lære evangeliet og meddele sakramentene. Dette har basis i nytestamentlig tenkning. Til denne tjeneste ordineres personer med relevante nådegaver etter kall fra menighet eller kirkesamfunn. Dette er i overensstemmelse med hvordan andre lutherske kirker tenker. Denne tjeneste er prinsipielt en varig tjeneste.

¹⁸ Punkt II, A-13

¹⁹ Punkt II, C-17

²⁰ Punkt III, B-26

Tradisjonsperspektiv

Det følgende er et forsøk på å gi noen oppsummeringer på hvilke momenter som ut fra vår kirkelige tradisjon er/har vært ansett som vesentlige/prinsipielle, og hvilke som ikke har vært vektlagt så sterkt.

Det kirkelige embete som tjeneste med ord og sakrament

Dette punktet var svært viktig for frikirkestifterne, og viser seg i deres revisjon av de skotske ritualer i luthersk retning. Det betones i en rekke sammenhenger med henvisning til CA, og gjenspeiles i våre kirkelige bestemmelser der "forstander eller eldste" konsekvent nevnes sammen i sammenhenger der det dreier seg om forvaltning av sakramentene og andre kirkelige handlinger.

Ekskurs: Utdrag fra "presbyterianisme på norsk?"

Embete og sakramentforvaltning²¹

Den teologisk viktigste forskjellen i embetssynet avspeiles kanskje tydeligst i synet på sakramentforvaltning - og til dels også forkynnelsen. Bare prester og andre særskilt bemyndiget og innsatt til dette kan forkynne i menighetene i de skotske kirker.

I alle de skotske presbyterianske kirker finnes enda den praksis at nattverd feires to ganger årlig, fire ganger i de største byene. Vi spurte talsmenn for alle de kirker vi møtte om dette, og det de sa bekreftes av kirkenes bestemmelser. Den ene begrunnelsen viser en klassisk calvinistisk puritansk fromhet, med sterk vekt på at nattverden er for de utvalgte verdige. En for hyppig nattverdnytelse vil føre til ringeakt og likegyldighet for sakramentet. Den andre begrunnelsen henger imidlertid klart sammen med embetssynet: Det var ikke nok prester til å betjene alle menighetene mer enn to ganger årlig, og andre kunne ikke gjøre det.

Nattverdfeiringen er avhengig av at Kirk-Session er intakt, og det er den ikke uten prest tilstede. De eldstes funksjon er ikke å forrette, men å prøve nattverd gjestene, ved å oppsøke alle uka før communionen, og om de ble funnet verdige, utstyre dem med et «communion card», en form for sertifikat. Dette er felles, men det likevel ulikheter. United Free og Church of Scotland opererer med det de kaller åpen nattverd, som betyr at nattverdbordet er åpent for medlemmer av andre anerkjente kristne kirker.

Her blir forskjellene både med hensyn til konfesjon og embetssyn åpenbare. Mens de skotske menigheter ikke er «intakte» uten hele embetsstrukturen på plass, sikret Frikirken gjennom sine bestemmelser at det var tilstrekkelig at embetet var i funksjon i en menighet. Om dette var ved forstander eller eldste spilte ingen rolle. Uten en slik praksis ville da også svært mange av våre menigheter vært uten mulighet for jevnlig nattverdnytelse. Dette er så gjennomgående og grunnleggende, men samtidig såpass lite påaktet, at det kan være på sin plass med en gjennomgang av utsagn fra våre bestemmelser og andre av våre grunnleggere.

For J. St. Munch var manglende mulighet for en legitim nattverdnytelse et argument for å holde igjen de ivrigste frikirkevennene på Horten høsten 1876. Før en kirke med en forfatning og et embete er på plass, er det ikke forsvarlig å holde seg borte fra nattverden, særlig "for Kvinderne, der almindelig er mer svage end Mænderne"²². Resultatet av dette var en utsettelse av Frikirkedannelsen på Horten.

I tillegg til selve forfatningen inneholder Frikirkens håndbøker fram til 1956 et avsnitt med «alminnelige bestemmelser», som gir svært nyttig bakgrunnsmateriale for forståelse av forfatning og reglementer. Flere av disse bestemmelser dreier seg om nattverdnytelse, og understreker nødvendigheten av at dette skjer ved det ene kirkelige embete. I 1887 finner vi følgende bestemmelser²³:

«Hvad Brødre angaar, der i meget lidet Antal ere udtraadte rundt omkring paa langtbortliggende Steder, foreslaar Presbyteriet, at de, indtil de kunde stifte en forfatningsmæssig Menighed, ordner sig som en Underafdeling ind under den nærmest boende

²¹ Solberg, Terje: "Presbyterianisme på norsk? Rapport og refleksjoner fra en studietur. Oslo 1998, s. 36ff

²² Forhandlingsprotokol for Hortens frie kirkelige Forening/ Hortens Frimenighed (1875-1881) s. 19

²³ «De paa Presbyteriemøderne fattede almengjældende Beslutninger», Håndboka av 1887

Menighet og indtil videre lade sig af denne Menigheds **Forstander eller en af dens Ældste**²⁴ betjene med hvad der i Følge Forfatningen hører ind under disses Funktion. Man vil dog ikke ved denne Udtalelse binde nogens Samvittighed i Spørgsmaalet om Nadveren, men henvise dem simpelthen til Guds Ord»²⁵.

«Forespørgsel fra Bestyrelsen angaaende Adgang til Nydelsen av Nadveren i Sygdomstilfælde. Beslutning: Med Hensyn hertil bestemmer Presbyteriet, at saafremt blant fjerntboende Menighedslemmer nogen i saa Tilfælde begjærer Nadveren, men ikke uden Vanskelighed kan hente en **Forstander eller Ældste**, tildkalder man en i Nærheden boende, Menigheden tilhørende Broder for at administrere Nadveren. Man anmelder dette senere til **Forstanderen eller en Ældste**»²⁶.

I 1915, etter innføringen av nye medlemskategorier, kommer et interessant punkt som ikke dreier seg om nattverd, en som likevel tydeliggjør det ene embete, det eneste skulle trekkes på vigselen, der forstanderen opptrer som offentlig vigselmann:

«Bestemmelser angaaende ikke nadverberettigede.

Konferer forfatningen, § 6.

Hvordan menigheten skal stille sig til ikke nadverberettigede medlemmer:

a) i almindelighed

b) til deres egteskapsstiftelse.

c) til deres barns daab.

d) til deres begravelse.

a. Menigheten vedblir at føre mandtal over dem, saafremt de selv ikke begjærer sig utskrevne, eller har fraflyttet stedet. Menigheten søker ved kristelig omgang og ved at vise dem omsorg og kjærlighet, samt ved spesielt arbeide blant dem paa Guds ord og forfatningens grundlag at vinde dem for Herren og menigheten.

b. Deres egteskap stiftes borgerlig eller ved **forstanderen** efter et vielsesrituale som er anvendelig paa dem efter deres forhold til menigheten.

Forstanderen kan dog undslaa sig for at utføre vielsen. Mulige egteskaper mellem troende og vantro henvises til borgerlig vielse.

c. **Forstanderen eller ældste** døver deres barn, naar dette begjæres, dog maa de love at la dem oplære i vort samfunds lære og la dem fremstille sig til kundskapsprøve.

d. **Forstanderen eller ældste** taler i sørgehuset og forretter jordfæstelse, om det ønskes²⁷.

Samme år har nattverdritualet fått en tilføyelse:

«Nadveren forrettes saaledes: Efterat nadvergjestene har indtat sine pladser, avsynges en nadversalme, hvorefter **forstanderen eller i hans forfald en ældste** holder bøn og en til handlingen passende tale. Derpaa følger indvielsen av brødet og vinen i overensstemmelse med Herrens indstiftelse. Brødet brytes og rækkes til nadvergjestene med de ord : «Dette er Jesu Kristi Legeme,» hvorpaa Kalken rækkes med de ord: «Dette er Jesu Kristi Blod».

Efter nadvernyttelsen holdes takkebøn og en takkesalme synges»²⁸.

Disse bestemmelsene ble sitert for noen av våre skotske brødre, og vakte stor undring. En slik tenking om embetet ble karakterisert som «not presbyterian».

Det kirkelige embete som ett

Punktet henger nøye sammen med punkt 1, og gjenspeiles i ordinasjonsritualene som er identiske for forstander og eldste med unntak av spørsmål nr. 8 om den ulike embetsfunksjons særlige ansvar. Etter at ordinasjon av evangelister og misjonærer utvikles i vår kirke, følger dette samme mønster. Det tydeliggjøres ytterligere ved en bestemmelse som allerede i den første håndboka er satt inn etter ordinasjonsritualene, der det presiseres at når en som allerede er ordinert til forstander eller eldste velges til samme tjeneste i en annen menighet, eller en som er ordinert til eldste velges til forstander, gjentas ikke ordinasjonen med håndspåleggelse.

²⁴ Forfatterens uthevinger

²⁵ Punkt 2

²⁶ Punkt 4

²⁷ Håndboka av 1915, punkt 6

²⁸ Ibid, Kirkelige handlinger, § 4

Også denne bestemmelsen utvides til å gjelde evangelister og misjonærer når ordinasjonsritualene for disse grupper innføres.

Ekskurs: Utdrag fra "presbyterianisme på norsk?"

Reformert embetsdeling²⁹

En annen vesentlig forskjell er embetsbegrepet og synet på kirkens embetsbærere. De skotske kirker opererer på 1800-tallet med de klassiske reformerte embeter: Pastor, eldste, lærer og diakon. Begrepene gjenfinnes i Frikirkens bestemmelser³⁰, men neppe på noe annet område er presiseringene av at man ønsker å være en konfesjonell luthersk kirke med ett kirkelig embete klarere enn nettopp her. Bruken av og forholdet mellom de ulike embeter varierer også noe blant de skotske kirker. Særlig i United Presbyterian, men også i andre kirker, finnes alternativer til embetsstyring, der Kirk-Session helt eller delvis erstattes med andre organer bestående av lekfolk. Lærerembetet har svært ulik vekt, og diakonenes forhold til de øvrige embeter varierer også. I dag er dette embetet mer eller mindre borte i flere av kirkene. I vår sammenheng er forholdet mellom ordinasjon og embete, samt hva slags ordinasjon som gir fullmakter til både forkynnelse og særlig sakramentforvaltning kanskje det viktigste.

I likhet med Frikirkens bestemmelser betones den sterke sammenhengen som finnes mellom de lærende eldste (ministers, pastors) og de styrende eldste. Men der Frikirkens bestemmelser betoner enheten i dette embetet, betoner presbyterianerne funksjonsforskjellene og de ulike embeters avhengighet av hverandre. Der Frikirken betoner likheten, særlig hva angår sakramentsforvaltningen, betoner skottene nødvendigheten av begge grupperes deltagelse særlig i styringsorganene, de ulike courts. Det er gjennomgående at disse skal ha flertall av styrende eldste, noen kirker sier eksplisitt at i den grad de lærende eldste i det hele tatt har noe i kirkens «courts» å gjøre, er det med basis i at de også er ordinert til styrende eldste. Alle kirkene opererer med uttrykket «balancing elder», som innebærer at hver pastor i et av kirkens «courts» må balanseres med et minst tilsvarende antall styrende eldste.

Klare ulikheter finnes også i ordinasjonsbestemmelsene. Der Frikirken presiseres at ordinasjon ikke skal gjentas, operer skottene med to ulike grunnstrukturer. Den ene innebærer særskilt ordinasjon til hver tjeneste, slik at en som er ordinert til diakon må ordineres på nytt dersom han blir minister og omvendt. Den andre strukturen er mer uttrykt hierarkisk. Her er en diakonordinasjon utelukkende ordinasjon til denne tjenesten, eldsteordinasjonen er en ordinasjon til både eldste og diakon, mens pastorordinasjonen er en ordinasjon til alle disse tre embeter. I denne strukturen møter automatisk både pastor og eldste også i «Deacons court», ettersom deres embete også omfatter diakonatet. I begge strukturer gjelder at ingen ordineres på nytt til samme embete ved flytting til annen menighet.

Mens United Free praktiserer den første strukturen, finner vi i Free Church et eksempel på den siste. Bestemmelsene for «Deacons court» innledes her med:

1. The Pastor or Pastors of each Congregation, along with the Ruling Elders and the Deacons, constitute the Deacons' Court.
2. «The Deacon's function is the administering the temporal affairs of a Congregation. The higher office scripturally includes the lower. The Pastor and Ruling Elder are, therefore, not excluded from the exercise of the Deacon's function».³¹

Her er forskjellen fra Frikirkens ordninger påfallende. Også her omtales pastor, eldste og diakoner i felles møte, men i stedet for å la ordinasjonsfullmaktene omfatte alle tjenester, presiseres derimot at på sine områder har diakonene samme rett som de ordinerte. Det heter

²⁹ Solberg, Terje: "Presbyterianisme på norsk? Rapport og refleksjoner fra en studietur. Oslo 1998, s. 35ff

³⁰ "Redegjørelse for Arendals og Omegns frikirkelige Forening samt en kort Fremstilling af de Grunde, der har ledet til Dannelsen af et af Staten uafhængigt evang.-luthersk Kirkesamfund". Arendal 1877, § 3: «Af de Menigheden Skjænkede Tjenester eller Embeder fremhæve vi særlig Hyrde- og Lære-Embedet samt Evangelist-Embedet. Hyrder og Lærere forestaa den ordnede Stedsmenighed. Evangelisterne ere derimod i sin Evangelieforkyndelse ikke bundne til de enkelte Stedsmenigheder.

Hyrder og Lærere benævnes ogsaa: a, Ældste, Ap.Gj. 14, 23; 20, 17; Tit. 1, 5; 1. Petr. 5, 1b, Forstandere, 1. Thess. 5, 12; 1. Tim. 5, 17; samt Tilsynsmænd, Ap.Gj. 20, 28, kfr. 17; Tit. 1, 7, kfr. 5; 1. Tim. 3, 2. Men foruden de Ældste, der arbeide i Ordet, er der ogsaa styrende Ældste, der bistaa hine; kfr. 1. Tim. 5, 17; samt Diakoner, Ap.Gj. 6, der have at forestaa Menighedens økonomiske Anliggender.»

³¹ The Practice of the Free Church of Scotland in her several courts. Revised edition 1904, Edinburgh 1912 s. 13: «Supplement to Chapter I. The Deacon's Court: its constitution, powers, and functions.»

her: «Naar Menighedsraadet møder i Anledning Menighedens timelige Anliggender, ere Diakonerne berettigede til at være Medlemmer deraf og have da lige Stømmer med de Ældste.»³². Denne bestemmelsen, som tydeliggjør diakonenes selvstendige ansvar, er i Frikirken senere svekket.

Det kirkelige embete innebærer ordinasjon

Dette er en konsekvens av de to foregående punkter, og sies både direkte og anføres indirekte mot ordinasjon av diakoner og argumentasjonen for at disse velges og innsettes i åremålsperioder i motsetning til eldste og forstandere allerede på 1880-tallet.

Det kirkelige embete er av prinsipielt vedvarende karakter

Punktet henger nøye sammen med betoningen av nødvendigheten av ordinasjon, og ble tidligere svært sterkt uttrykt i Frikirkens kirkelige bestemmelser. Det sies allerede fra den første Håndboka at forstandere og eldste blir i tjenesten så lenge Herren gir dem kraft og de befinner tro, og fra Håndboka i 1915 sies det uttrykkelig at i kraft av Guds ord og Forfatningen kan ingen eldste løses fra sin stilling. Saken har vært debattert fra 1880-tallet, først med utgangspunkt i menighetenes behov for å kunne bli kvitt uønskede eldste, senere også ut fra eldstes behov for å kunne gå ut av aktiv tjeneste. Dette har ført til en utvikling av aldersgrense for eldstetjeneste, og en avdramatisering av å kunne gå ut av tjenesten. Dagens formuleringer gir ingen begrensninger og krav på begrunnelser for å kunne tre ut av aktiv eldstetjeneste.

Ekskurs: Utdrag fra "presbyterianisme på norsk?"

Om tjenestens varighet - og åremål³³

I spørsmålet om fratredelse er bestemmelsene i Skottland og i Frikirken i utgangspunktet mer sammenfallende, begge steder utelukkes muligheten ved embeter man er ordinert til, så lenge man fortsatt tilhører menigheten. Alle kirker har også bestemmelser om at eldste- (og forstander-)valg må gjentas om noen flytter til en ny menighet, og at ny innsettelse, men ikke ny ordinasjon skal foretas. Fratredelse forøvrig er ikke til diskusjon, og er det fortsatt ikke i Skottland. Er man eldste (eller minister, diakon eller «probationer»), er man det livet ut, i alle fall så lenge man er i stand til å utøve de funksjoner som tilligger embetet. I motsetning til dette har Frikirken diskutert spørsmålet relativt hyppig, og endret bestemmelsene om dette gjentatte ganger. Den primære årsak synes å være menighetenes behov for å bli kvitt eldste, og til dels forstandere, som menigheten av ulike årsaker ikke lenger ser seg tjent med.

Utgangspunktet finnes i forfatningen fra 1877, § 4: «Saavel de styrende som de lærende Ældste (Pastorene) Blive i Tjenesten saa længe Herren giver dem Kraft, og de befindes tro.» Den første debatt om denne bestemmelsen får vi allerede før 1890. Til det ekstraordinære presbyteriemøtet i 1888, innkalt på grunn av omstendighetene rundt Wettergreens avgang, var også denne saken oppe til behandling. Styret skrev i sin innkalling: «Bestyrelsen ønsker presbyteriets udtalelse om, hvorvidt man er i overensstemmelse med forfatningen, naar en ældste, på begjæring derom, løses fra sin stilling som saadan, uden at saadanne grunde som er anført forfatningens par. 4 klart foreligger og hvad en menighed i et saadant tilfælde bør gjøre»³⁴. Vedtaket ble: «Der udvælges under presbyteriet en komite af 3 medlemmer, der i omhandlede sag har at anstille undersøgelser, hvorvidt der i andre presbyterianske kirkesamfund er anledning til at løse forbindelsen mellom menighed og ældste og grundene herfor»³⁵. Komiteen, Aasen fra Arendal, Jensen fra Risør og Tallaksen fra Kristiania, fikk også i mandat å undersøke bestemmelser om diakonene i denne sammenheng.

Et utdrag av komiteinnstillingen er gjengitt i Budbæreren i 1889. Tallaksen har først undersøkt i skriften og funnet at Guds ord ikke gir noen anvisning for at en eldste kan forlate sin stilling. Han har deretter kontaktet «Cairns i Edinburgh, som er en af hovedlederne i den

³² Redegjørelsen. Forfatningens § 5.

³³ Solberg, Terje: "Presbyterianisme på norsk? Rapport og refleksjoner fra en studietur." Oslo 1998, s. 50ff

³⁴ Innkalling til ekstraordinært presbyteriemøte 1888, gjengitt i Budbæreren

³⁵ 2. Forhandlingsprotokol for Arendal Presbyterium, begyndt i Juni 1884 (-1892). Forhandlinger 1888.

presbyterianske kirke i Scotland, for at høre, hvorledes det har været brugt fra ældre tider iblandt dem»³⁶. Svaret er at en eldste kan forlate sitt embete når han vil, men det forventes at han offentlig angir grunnene for dette. Cairns presiserer videre: «Når han har forladt ældsteembedet, er han almindeligt medlem, men kommer han tilbage (som ældste) ordineres han ikke atter, men indsættes»³⁷. Aasen har gransket «saavel i den hellige skrift, som i «United Presbyterian»s Kirkeforfatning, og konkluderer med at en eldste ikke kan velges på annen måte enn på livstid, men at praksis i Skottland likevel gir en eldste mulighet for å fratre «efter offentlig først at have fremført sine Grunde. Tilfælde ere dog sjeldne»³⁸. Komiteinnstillingen ble framlagt for presbyteriet i 1889, men utsatt til 1890 for å innhente enda grundigere opplysninger. I denne perioden finner vi blant annet et innlegg i Budbæreren fra O. N. Bakke, som har en svært sterk argumentasjon mot muligheten av å fratre fra et ordinert embete³⁹. Han seier: «Vistnok er der været valgt en Komite til denne Sags Udredning, muligens den engang vil foreligge ferdig udrædet». Likevel etterlyses redaksjonelle innspill i debatten om en muligheten for en eldstes fratredelse. Selv mener han saken er rimelig klar, «forfatningens Ordlyd - 1 § 4 - synes dog være saa grei og klar, at nogen Commentar eller Fortolkning skulle tænkes være overflødig». Ordene «saalænge Gud giver Kraft og de befindes Tro» presiseres som eneste mulige grunn, bortsett fra muligheter til tjenestefrihet eller hvile for en tid. Bakke viser også til at det ikke vil være mulig å skjelne mellom praksis for forstandere og eldste ut fra de begrunnelser frikirkestifterne hadde hatt for sin uttredelse. «Det statskirkelige Prestevælde var i altfor friskt Minde til at man skulde gjøre Forskjel isaahenseende paa lærende og styrende Ældste. Af Ap. Gj. 14,23, 20,17, Tit. 1,5-7, 1 Pet. 5,1, 1 Thes. 5,12, 1 Tim. 5,17, Ap. Gj. 20,28, Timth 3,2 er det jo klart, at disse Navne eller Tjenester i Menigheden stod paa lige Trin. ... Med disse Gud Ord for Øie kunde det ikke tales om andre Grunde for Nedlæggelse af Ældstegjerningen end Mangel paa Kraft eller Utroskab»⁴⁰. Behandlingen på presbyteriet i 1890 førte til en «ikke saa liden Diskussion»⁴¹. Det ble framlagt en flertallsinnstilling fra komiteen med en åpning for fratredelse på nokså strenge vilkår. Et mindretall kunne heller ikke gi denne åpning. I diskusjonen betonte mindretallet at en eldste ved sin ordinasjon var ført inn i «en Stilling for Gud, som Mennesker ikke kunde opløse»⁴². Mindretallet kunne imidlertid akseptere at «naar f. Ex. en Ældste led under aandelige Sygdomsforholde, da indtil videre give en saadan Permission, idet man paa denne Maade mente at kunne komme en syg eller skrøbelig Broder til Hjælp»⁴³. Et motargument her var at en menighet, i tilfelle de permitterte skulle vende tilbake til tjenesten, kunne risikere å få for mange eldste. Vedtaket ble: «Ifølge Guds ord og forfatningen kan ingen ældste løses fra sin stilling; skulde desuagtet nogen ældste finde sig beføiet til at opsig og fratræde sin stilling, maa det være en ubetinget forpligtelse for ham da, offentlig for menigheden, skriftlig eller mundtlig at fremstille sine grunde. Skjønnes disse at være av saadant indhold at det ikke godt lader sig negte, bør man ikke øve nogen samvittighetstvang, men dog forsøge i det længste at arbeide sammen, indtil det viser sig, at en eller begge parter vil have ubetinget skade af tvungen forbindelse. Saadant bør dog med tilhørende oplysninger indberettes til presbyteriebestyrelsen»⁴⁴. Ordlyden ble etter hvert noe mildnet, og siste gang vi finner den i håndboka, i 1956, lyder den: «En styrende eldste kan normalt ikke løses fra sin stilling så lenge Herren gir ham kraft og han finnes tro. Skulde likevel noen eldste finne grunn til å si opp og fratre sin stilling, bør han legge fram sine grunner for menigheten, skriftlig eller muntlig.»

³⁶ Budbæreren 10/1889

³⁷ Ibid 10/1889

³⁸ Ibid 11/1889

³⁹ Ibid 23/1889

⁴⁰ Ibid 23/1889

⁴¹ Ibid 13/1890

⁴² Ibid 13/1890

⁴³ Ibid 13/1890

⁴⁴ 2. Forhandlingsprotokol for Arendal Presbyterium, begyndt i Juni 1884 (-1892). Forhandlinger 1890. Satt inn i Håndboka i 1915 under alminnelige bestemmelser, punkt 16, med små språklige endringer.

Finner menigheten at disse grunner er overbevisende, bør han bli fritatt for tjenesten som styrende eldste.

Slike forhold bør, sammen med nødvendige opplysninger, innberettes til presbyteriestyret.» Saken roet seg etter dette i noen år, men i 1912 kom det et forslag fra et knepent flertall i Kristiansand menighet, med hele eldsterådet imot, nemlig at «de styrende ældstes fortsatte funksjon skulde avgjøres ved almindelig stemmegivning hvert 5. aar i samlet menighetsmøde.» Synodestyret finner å ikke fremme saken, da den strider mot forfatningen. Styret vil imidlertid legge den fram som forslag om forfatningsendring, blant annet fordi synodeformann Findreng melder om stor uro om spørsmålet i menighetene, ja, det kan gi årsak til splittelse. Han mener at vedtaket fra 1890 bør utvides, ettersom det bare er en «ventil for de ældste, men ikke for menighetene.» I et brev til Giset i 1912 skriver han om denne uroen, særlig på Sørlandet, følgende: «Jeg skulde ha stor lyst til at tale med dig om hvad vi skal gjøre for at få stillet uroen i forskjellige menigheter angaaende gamle ældste som er lite nyttige for menighetene og kanskje heller står i veien for en sund utvikling. Får vi ikke en ventil her, saa menighetene indenfor forfatningens ramme kan gjøre en udsondring, saa kommer de til at sprænges»⁴⁵.

Synoden er imidlertid ikke enig, og fatter følgende vedtak: «Synodestyrets forslag bør ikke fremmes, da forfatningens bestemmelser angaaende ældstes tilbaketredene fra sin stilling par. 4, siste passus, bestemt formenes at være fyldestgjørende og nogen tillæg eller forandring av forfatningen derfor overflødig»⁴⁶.

Kristiansand ga seg imidlertid ikke, og fremmet saken som forfatningsendring på ordinær måte til synoden 1913. Om en eldste av en eller annen årsak ikke lenger hadde menighetens tillit, skulle to eller tre menighetsmedlemmer kunne klage til eldsterådet, og dersom ikke saken ble løst her, skulle den løses i menighetsmøte ved at en eldste skulle kunne avsettes med 2/3 flertall. Forslaget gikk ikke gjennom, men førte til at det ble vedtatt en merknad til § 4, lydende:

«For at forebygge misforstaaelser av uttrykket «befindes tro» og hvad dermed staar i forbindelse, bemerkes:

«Maa en ældste tugtes for synder, da staar han i samme forhold som ethvert andet menighetslem. Naar det gjælder vildfarende lære, henviser Guds ord til overældsteraadets avgjørelse ifølge Ap. Gj. 15. Og naar det gjælder en ældste, som paa grund av manglende betingelser for ældstegjeringen virker til skade for menigheten, kan en saadan ifølge forfatningen fjernes fra stillingen.

I henhold til forfatningens § 7 og 8 kan saken indankes for presbyterium og synode til endelig avgjørelse.»

Ventilen virket til en viss grad, men i Kristiansand og flere steder på Sørlandet var man fortsatt ikke tilfreds, og begynte å praktisere at eldste gikk av ved fylte 70 år. Kristiansand foreslo dette som forfatningsendring i 1950, med det falt, og ble nok en gang løst ved en fotnote til § 4, nemlig: «Kraften til tjenesten i menigheten varer ikke alltid levetiden ut. Eldstebrødrene og menighetene bør merke seg Skriftens ord: «Vårt livs tid er 70 år, og når det er megen styrke, 80 år.» Salm. 90,10.».

Ved Frikirkens store forfatningsreform i 1971, ble forfatningen delvis omdisponert, og deler av tidligere «alminnelige bestemmelser» tatt inn i forfatningen. Det aktuelle avsnitt i den nye § 6, styrende eldste, har nå fått denne ordlyden: «Ved sin ordinasjon er de eldste prinsipielt trådt inn i en livsvarig tjeneste. Skulle en eldste vise seg uskikket til sin gjerning, kan han løses fra tjenesten. Dette må vedtas i menighetsmøte etter innstilling fra de øvrige eldste, og presbyteriet må gi det sin kjennelse for det. Må en eldste tuktes for synder, gjelder de samme regler som for andre menighetslemmer. Flytter en eldste fra den menighet han er innsatt i, opphører hans stilling som eldste. Eventuell ny eldstetjeneste forutsetter ny innsettelse. Ønsker en eldste selv å bli løst fra sin tjeneste, må han legge sine grunner fram for menigheten. Etter innstilling fra eldsterådet kan menigheten gi sitt samtykke. Saken må innberettes til presbyteriet. Når en eldste fyller 70 år, skal han normalt løses fra sine plikter. Menigheten kan forlenge hans funksjonstid, dersom han selv er villig til å fortsette.» Aldersgrensen på 70 år ble på begynnelsen av 1980-tallet endret til «oppnådd aldersgrense fastsatt av synoden», i dag 67 år.

⁴⁵ Gjengitt etter «Den norske evangelisk-lutherske frikirke gjennom 75 år. Utgitt av Synoden. Oslo 1952», side 225

⁴⁶ Forhandlingsprotokoll synoden 1912. Vedtatt mot seks stemmer.

Det er også kommet inn tillegg om oppsigelse i reglementet for eldsterådet, og denne bestemmelsen lyder i dag:

«En eldste som ønsker å slutte i tjenesten, melder dette til eldsterådet. Hvis ikke særskilte grunner taler mot, bør rådet godta ønsket og meddele menigheten det i menighetsmøtet. Når en forstander har sagt opp sin stilling i en menighet, skal han underrette presbyteriestyret om dette så snart saken har vært behandlet i eldsteråd og menighet.

Vanlig oppsigelsestid er tre måneder.»

Denne utviklingen må tolkes som en opprettholdelse av det opprinnelige prinsipp om ordinasjon på livstid, men en betydelig oppmykning og avdramatisering i bestemmelsene om fratreden. Et av mandatene til utredningskomiteen fra 1888, nemlig om disse bestemmelser i forhold til diakonatet, er det vanskeligere å finne spor av. Det kan synes noe underlig, ettersom spriket mellom Skottland og Frikirken har vært til stede helt fra 1877. I Skottland ordineres diakonene, til en livslang tjeneste, i Frikirken har de hele tiden vært valgt til kortere tjenesteperioder, og ikke ordinert. I United Free finnes imidlertid en bestemmelse som angir tjenesteperioder⁴⁷, og denne bestemmelsen understreker forståelsen av sammenhengen mellom ordinasjon og livslang tjeneste. I regelverket for valg av eldste og diakoner finnes her følgende bestemmelse: «In place of the above method of electing deacons, congregations are permitted to resolve that the office of deacons shall be hold by persons, being male or female, members of the congregation in full communion an twenty-one years of age, who shall, without ordination, be appointed thereto for a term of years. Such terminable appointment to the office of deacon shall be for a period of three years, and the regulations governing the election and appointment of managers and members of a congregational board shall apply to the election and appointment of deacons after this method»⁴⁸. Dette kan sees som en videreføring av en tradisjon fra United Presbyterian, som berøres av Cairns i svar til Tallaksen i komiteearbeidet omkring eldstes valgperioder i 1889. Cairns skriver: «Hos os kaldes diakonerne bestyrere. De vælges blot for et år og ordineres ikke. I den skotske Frikirke vælges de for livstid og ordineres»⁴⁹.

Det er altså både i de skotske presbyterianske kirker og i Frikirken en klar sammenheng i forholdet mellom ordinasjon og åremål, som utfra ulike embetsdefinisjoner har gitt forskjellige utslag. Hele åremålsdiskusjonen er fraværende i de skotske håndbøker, og spørsmålet er heller ikke aktuelt i Skottland i dag. Det har imidlertid vært diskutert i andre presbyterianske kirker, og enkelte av disse, særlig i USA, har åpnet for «term eldership». Skottene, og særlig i Free Church og United Free, betegnet dette som helt i grenselandet av presbyterianisme. En av de kirker som har diskutert dette i forbindelse med en forfatningsrevisjon, er «The Orthodox Presbyterian Church» i USA. Et av medlemmene av revisjonskomiteen på 1950-tallet, John Murray, beskriver debatten og argumenterer mot utviklingen i artikkelen «Arguments against Term Eldership»⁵⁰. Som et premiss for sin argumentasjon sier han blant annet at ordinasjon til livsvarig tjeneste ikke må sammenblandes med en diskusjon om eldste som må eller bør fratres fra sin tjeneste om omstendighetene skulle tilsi dette. Dette er et helt annet spørsmål, sier Murray, som konkluderer med følgende sju argumenter mot eldste på valgperioder:

1. It tends to create in the mind of the people the notion of trial periods. That should have no place whatsoever in the election of elders.
2. It tends to develop such a notion in the minds of elders themselves, and therefore a decreased sense of responsibility and office.
3. It interferes with the continuity, and therefore with the sence of responsibility, as also with the stability of the office.
4. It may occasion the removal of good elders as well as bad ones.
5. It may minister to party division and strife.
6. It is rather liable to give the impression of representative government and of democracy. Presbyterianism is not democratic.

⁴⁷ Dette er den eneste bestemmelse med berøring til temaet jeg har klart å finne i de ulike kirkelige håndbøker.

⁴⁸ *Manuals of Practice and Procedures in the United Free Church of Scotland*, 1952, s. 12. Election and Admission of Elders and Deacons, punkt 10

⁴⁹ Budbæreren 10/1889

⁵⁰ Opprinnelig publisert i «The Presbyterian Guard» 15/2 1955, her gjengitt etter «Collected Writings of John Murray, Professor of systematic theology Westminster Theological Seminary, Philadelphia, Pennsylvania, 1937-1966. Vol. II: «Selected Lectures in Systematic Theology». Edinburgh 1977», s. 351ff

7. It tends to promote the idea that eldership should be passed around
In conclusion there is no sound practical argument that may be advanced that cannot be offset by a multiplicity of practical arguments on the other side.

Det kirkelige embete som kollegialt ansvar

Dette punktet særpreger Frikirken både i forhold til røttene i skotsk presbyterianisme og i den norske sosiale og kirkepolitiske kontekst da frikirkedannelsen fant sted. Et viktig element i denne konteksten var protesten med presteveldet i menighetene, og en dertil sammenhørende betoning av menighetenes ansvar og rett til fra sin egen midte å utpeke dertil skikkede personer inn i det kollegiale kirkeembete. Det har samtidig historisk sett gitt en forutsetning for at Frikirkens menigheter har kunnet fungere som intakte kirkerettslige størrelser med "legal" sakramentforvaltning også uten ansatte forstandere, noe som for mange mindre menigheter har vært bortimot en normaltilstand.

Det kirkelige embete i menighetens midte

Jfr. ovenstående punkt. Det har vært noe av det særegne ved Frikirkens ordninger, som en kirke som helt fra første stund har vektlagt den lokale menighet, forstått som troens bekjennere, som den primære størrelse i kirken.

Det kirkelige embete knyttes ikke nødvendig til styringsoppgaver og administrative oppgaver

Frikirkens bestemmelser er påfallende tause om oppgaver som dreier seg om styring og administrasjon. Man hadde de styrende eldste, men også her ble den primære vekt lagt på ansvaret for å våke over den sunne lære. I prinsippet fremstilles menighetsmøtet som øverste styringsorgan. Dette gjenspeiles også i de tidligere kirketuktsbestemmelser, som i denne sak som på mange måter er menighetenes ytterste styringsfunksjon presiserer eldsterådene begrensede myndighet i forhold til menighetsmøtet. I praksis har imidlertid eldsterådene, og til dels diakonatene, hatt styringsfunksjoner. Det kan da heller ikke finnes noe som prinsipielt er til hinder for at styringsfunksjonene kan ligge til det ene eller andre av disse organer. I denne sammenheng er det imidlertid vesentlig å skjelle mellom hva som har vært en praktisk, og fullt mulig, ordning, og hva som prinsipielt må ligge hos kirkens ordinerte tjenere. I kirkesynserklæringen fra 1968 presiseres dette skillet mellom prinsipiell styringsrett og praktiske ordninger i forhold til det kirkelige embete slik: "De praktiske konsekvenser av vår presbyterianske forfatning består vesentlig i at styre og ledelse i menighet og kirke er overlatt til våre kalte og innviede eldste...". Det har imidlertid vært en stadig diskusjon om dette spenningsfeltet. I dag uttrykkes dette i vår forfatning i to punkter som kan synes noe uavklart. I § 4 om menighet heter det: "Eldsterådet er menighetens styre..... Eldsterådets myndighetsområde begrenses av de saker som avgjøres i diakonråd, menighetsråd og menighetsmøte". I § 9 heter det: "Menighetsmøtet er menighetens øverste beslutningsorgan, med endelig myndighet i alle vesentlige saker som ifølge Forfatningen skal avgjøres på menighetsplan."

Til styringsoppgaver/administrative oppgaver kan det knyttes valg/tidsbegrensninger

Dette viser seg allerede i distinksjonene mellom eldstes prinsipielt livslange tjeneste og diakonenes åremålstjeneste. Denne distinksjonen har vært opprettholdt og til dels utviklet ved alle typer kirkelige oppgaver som ikke forutsetter ordinasjon. Det kan grovt sett sies at ved siden av tjenestens innhold er skillet mellom de tjenester som krever ordinasjon og de øvrige tjenester i dag tjenesteperiode og begrensning av valgbarhet i forhold til kjønn.

Konkluderende:

- Den ene ordinasjon til det ene kirkelige embete (eldste og pastor) bør opprettholdes, og er en ordinasjon til en prinsipielt varig tjeneste med ord og sakrament.
- Oppgaver knyttet til styring av menigheten og administrasjon kan/bør overlates til andre organer, valgt blant alle medlemmer av menighetsmøtet, med avgrensede tjenesteperioder.
- Menighetens ordinerte kan, men må ikke nødvendigvis, være representert i disse organer.
- Denne ordning kan gjennomføres med mindre forfatningsendringer, som ikke kan sies å rukke ved kirkens basis, og uten konflikt med prinsipper som har vært ansett som vesentlige i vår kirkes historie.

Ordningsmessige konsekvenser av Alternativ I

Forfatningen

Komiteen har ikke utarbeidet en fullstendig oversikt over forfatningsmessige konsekvenser av det framlagte forslaget. Dette er et arbeid som bør kunne overlates til forfatningsutvalget. Komiteen kan imidlertid ikke se at det vil måtte foretas endringer i Forfatningens basis (§§1-3), og at heller ikke andre endringer nødvendigvis gir læremessige implikasjoner. Med det utgangspunkt komiteen har hatt, jfr. oppsummerende innledning, vil det være snakk om endringer av praktisk og ordningsmessig karakter. Antydningssvis må følgende paragrafer gjennomgås og justeres:

§ 4: Menigheten

Menighetsstyret som styre, gjennomgang av forholdet eldsteråd – menighetsstyre og diakonat.

§ 7 Eldste

Endring av tjenestens varighet fra livsvarig til vedvarende, stryking av eldsterådet som det organ som har ledelsen i menigheten.

§ 8 Diakoner

Vurderinger av oppgavebeskrivelser i forhold til menighetsstyret.

§ 9 Menighetsmøte

Valg av menighetsstyre, beskrivelse av ulike organers rolle og innbyrdes forhold overfor menighetsmøtet, menighetsstyret som innkallende instans.

§ 10 Menighetsstyre

Hele paragrafen må nyskrives og samordnes med §§ 4, 7, 8 og 9.

Nåværende § 10 - § 17 gis ny nummerering

Reglementer

Det må skrives et nytt reglement for menighetsstyret. Det må også foretas/vurderes endringer i øvrige reglementer, i alle fall reglement for eldsteråd, diakonråd, menighetsmøte, dannelse av nye menigheter og presbyteriet (tilsynsoppgaver). Forfatningsutvalget bør gis i oppdrag å gjennomgå disse reglementer og framlegge forslag.

LISTE OVER UTFYLLENDE LITTERATUR

Tidsskrifter

«*Broderbaandet*» 1879-1881, uoffisielt organ for Frikirken, ved E. Hansen og V. M. Hancke. Kristiania.

«*Budbæreren*» 1883-. Organ for de evangelisk-lutherske Frimenigheder. Kragerø/Arendal/Moss/Kristiania.

«*Vidnet. Et kristeligt Ugeblad*». Redigert og utgitt av J. St. Munch. Kristiania 1877-1879.

Annen litteratur

Breda, O. C.: «*Lars Skrefsrud i Bodsfængslet*» i *Norvegia Sacra* 1923.

Den Evangelisk Lutherske Frikirkes håndbøker:

«*Haandbog for Frimenigheden*». Kristiania 1887.

«*Haandbog for Den norske evang. luth Frikirke*». Kristiansand S. 1899.

«*Haandbog for Den norske evang. luth. Frikirke. 3die forandrede Oplag*». Kristiansand S. 1905.

«*Haandbok for Den norske evangelisk-lutherske frikirke. 4de forandrede oplag*». Kristiania 1915.

«*Haandbok for Den norske evangelisk-lutherske Frikirke. 5te forandrede oplag*». Moss 1922.

«*Håndbok for Den norske evangelisk-lutherske Frikirke. 6. reviderte oplag*». Moss 1933.

«*Håndbok for Den norske Evangelisk Lutherske Frikirke. 7. reviderte oplag*». Oslo 1942.

«*Håndbok for Den Norske Evangelisk Lutherske Frikirke. 8. reviderte opplag*». Oslo 1956.

«*Håndbok for Den Evangelisk Lutherske Frikirke i Norge. Vedtatt av Synoden 1971*». Oslo 1971.

«*Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Forfatning og reglementer. Organisering og oppbygging*». Godkjent av synodestyret i 1987. Oslo 1987.

«*Bekjennesskrifter, Forfatning og reglement. Med kort historisk riss. Med endringer, sist av Synoden 1993*». Oslo 1993.

«*Bekjennesskrifter, Forfatning og reglement. Med endringer gjort av Synoden 1999*». Oslo 1999.

Den norske evangelisk-lutherske frikirke gjennom 75 år. Utgitt av Synoden. Oslo 1952.

«*Dåp, Nattverd og embete*» (Limadokumentet), 1982.

Fredheim, Jon Arne: *Frikirkens antagelse av den presbyterianske kirkeforfatning. Bakgrunn og forutsetninger*. Spesialavhandling MF 1984.

Holm, Andreas H.: *Den norske frikirkes Historie 1877-1927 skrevet i korte trekk*. Moss 1927.

Kristus er Herre. Den Evangelisk Lutherske Frikirke 1877-1977. Oslo 1977.

Lund, Chr. H.: *25 Aar af den ev. luth. Frikirkes Historie i Norge. Et Overblik, særlig af dens Grundlæggelse*. Arendal 1902.

Lund, Chr. H.: *Pastor Paul Peter Wettergreens Liv og Virksomhed. Med Anførsel af hans Skrifter (Hovedsagelig gjengivet med hans egne Ord)*. Arendal 1890.

Merle d'Aubigne, J. H.: *To Konger og to Kongeriger, eller Skotlands trehundreaarige Kamp for kirkelig Frihed*. Oversatt av C. M. Eckhoff. Bergen 1873.

Molland, Einar: *Norsk Kirkehistorie i det 19. årh.. I-II*. Oslo 1979.

Munch, Johan Storm: «Hvorfor er jeg udstødt af Synagogen?». *Dagbladet*, 2/6 1877.

Munch, Johan Storm: «Mit Forhold til Statskirken og dens Embede. En Bekjendelse. Med Anhang af Pastor Wettergreen». Horten 1875.

Munch, Johan Storm: «Om Skriftemaalet navnlig i Forbindelse med Nadveren». 2. udgave af «Om Absolution eller Afløsning». Horten 1875.

Ordet og Kirken. Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Oslo 1968.

Redegjørelse for Arendals og Omegns frikirkelige Forening samt en kort Fremstilling af de Grunde, der har ledet til Dannelsen af et af Staten uafhængigt evang.-luthersk Kirkesamfund. Arendal 1877.

Røsæg, Nils Aksel: *Ledelsesstrukturer i NT og den eldste kirke*. Foredrag på videreutdanningskurs om "lederskap og kollegialitet i kirken" på MF 10.06.98.

Skarsaune, Oskar: *Det trefoldige embete og det ene: tjenesteordningene og ordinasjon/vigsling i Den norske Kirke teologihistorisk belyst*. Ubearbejdet forelesningsmanus.

Solberg, Terje: *Prestene Munch og Wettergreen som veiryddere for Den Evangelisk Lutherske Frikirke*. Spesialavhandling MF 1981.

Solberg, Terje: *Presbyterianisme på norsk? Rapport og refleksjoner fra en studietur*. Oslo 1998.

Waale, Ragnhild Bakke: *Den Evangelisk Lutherske Frikirke? En teologisk skisse av Frikirkens tilblivelse og utvikling*. Hovedoppgave MF 1980.

Wettergreen, Paul: *Brev til mine Venner i Anledning af min Udtrædelse af Statskirken den 27.de Marts 1877*. Risør 1877.

Utrykte kilder

Forhandlingsprotokol for Arendal og Omegns frie kirkelige Forening/ Arendal og Omegns Frimenighed (1875-1880).

Forhandlingsprotokol nr. 3 for Den evangelisk lutherske Frimenighed i Arendal og Omegn fra den 24. mai 1886 (-1904).

Forhandlingsprotokol for Hortens frie kirkelige Forening/ Hortens Frimenighed (1875-1881).

2. Forhandlingsprotokol for Arendal Presbyterium, begyndt i Juni 1884 (-1892).

Protokol over afgaaende Sager Arendals Presbyteriums bestyrelse vedkommende (1877-1923).

Synodens Bestyrelses Forhandlingsprotokol (1886-1912).

Dette materiale finnes i Den Evangelisk Lutherske Frikirkes arkiv.

VEDLEGG 2 TIL SAK 9: OPPSUMMERENDE FRA PRESBYTERIENES BEHANDLING:

ØSTRE PRESBYTERIUM

Fra protokollen:

Østre presbyterium forstår ordinasjon av eldste å ha en livslang karakter, Vi gir derfor vår tilslutning til at ordinasjon av eldste beholdes som en vedvarende tjeneste. På denne bakgrunn er ikke eldste på åremål aktuelt.

(38 for, 10 mot, 1 blank)

Østre presbyterium ber Synodestyret vurdere å utforme smidigere ordninger for å kunne tre ut av eldsterådet og eldstefunksjonen når tiden er moden for det.

(33 for, 9 mot, 6 blanke)

Østre presbyterium går inn for alternativ 3 med følgende begrunnelse: For å frigjøre eldsterådet til tjenesten primære funksjoner støtter komiteen at det kan opprettes et organ med ansvar for å ivareta de oppgavene eldsterådet frigjøres fra. Det må være representasjon fra både eldsteråd og diakonat i dette organet. Prinsipielt skjer dette ved en delegering fra eldsterådet, men med rapportering til menighetsmøte. Vi mener at betegnelsen "menighetsstyre" kommuniserer en posisjon over eldsterådet. Presbyteriet går derfor inn for at navnet på et slikt organ bør være "administrasjonsråd", eventuelt "administrasjonsutvalg".

(21 stemmer)

Østre presbyterium går inn for alternativ 3 og ber synodestyret arbeide videre med den.

(6 stemmer)

6 stemmer for synodestyrets alternativ 1

10 stemmer for synodestyrets alternativ 2

NORDRE PRESBYTERIUM

Fra protokollen:

1. Nordre Presbyterium ser på eldstetjenesten som en vedvarende tjeneste.
2. Nordre Presbyterium ser på den nåværende ordning som god og tjenlig. Det betyr at vi avviser tanken om et eget menighetsstyre.
3. Nordre Presbyterium understreker at nåværende forfatning og reglementer åpner for oppgavefordeling internt i eldste og diakonråd, samt delegering av oppgaver til diakonatet og menighetsråd.
4. Nordre presbyterium foreslår at tidsavgrensede permisjoner for eldste blir reglementsfastet.

Alle punkter enstemmig vedtatt.

SØRVESTRE PRESBYTERIUM

Fra protokollen:

Presbyteriemøtet ønsker å se en mer omfattende tredning om det prinsipielle spørsmålet om vedvarende tjeneste eller ikke før det tas stilling til dette spørsmålet.

Falt mot 4 stemmer

Når det gjelder selve det prinsipielle spørsmålet om eldstetjenesten kan eller skal være på åremål, gir presbyteriet sin tilslutning til at eldstetjenesten er en vedvarende tjeneste.

Vedtatt mot 16 stemmer som ble avgitt for følgende alternativ:

Når det gjelder selve det prinsipielle spørsmålet om eldstetjenesten kan eller skal være på åremål, ønsker presbyteriet å understreke at eldstetjenesten er av langvarig karakter.

Det savnes fremleggelse av tidligere utredninger fra den synodestyreoppnevnte komite som underbygger konklusjonen om vedvarende tjeneste Disse begrunnelsene bør følge den videre behandlingen frem til synodemøtet.

Enstemmig vedtatt

Presbyteriet gir sin tilslutning til ”alternativ 1. Praktiske løsninger innefor dagens ordning.” i notatet fra synodestyret. Det bør legges opp til at den enkelte menighet har stor frihet til å løse sine administrative behov uten at disse skal fasttømmres sentralt. Et menighetsstyre vil være eksempel på en slik lokal ordning.

Vedtatt mot 2 stemmer som ble avgitt for synodestyrets alternativ 3.

- Presbyteriet vil understreke behovet for
- Opplæring av nye eldste

Fleksible ordninger for permisjoner og sabbatsår

Enstemmig vedtatt.

SØRØSTRE PRESBYTERIUM

Fra protokollen:

Sørøstre presbyterium går inn for at nåværende ordning for eldstetjenesten beholdes.

Vi slutter oss i hovedsak til synodestyrets vurderinger som kommer fram under alternativ 1: ”Praktiske løsninger innenfor dagens ordning.”

De praktiske og ordningsmessige konsekvenser det må få, er at samarbeidet mellom eldste- og diakontjenesten styrkes. Som kirke må vi arbeide grundig med hvordan menighetene kan hjelpes til å få en bedre arbeidsdeling og samhandling i eldste/diakonråd. Et nytt organ ”menighetsstyre” vil være en kompliserende faktor i ledelsen av menigheten.

Fra protokollen:

- a) Ordinasjon og eldsteteneste bør framleis ha ein vedvarande karakter.
- b) Det bør gjevast høve til fleksible ordningar i strukturen elles, ut frå lokale behov.
- c) Det bør gjevast støtte til tiltak som kan stimulere mangfaldet i tenester, slik at eldsterådet meir kan konsentrere seg om primæroppgåvene.
- d) Noverande struktur gir mange muligheiter som framleis kan utprøvast.
- e) Auka byråkrati er ikkje ønskjeleg.
- f) Vi meiner at spørsmålet om eldste på åremål er ein læresak, og som difor først må handsamast av Synoderådet.
- g) Vi gir i hovudsak tilslutning til Synodestyrets tankar som er formulert under avsnittet:
Alternativ 1: Praktiske løsnings innanfor dagens ordning.

Punkt g vedtatt mot 2 stemmer, øvrige punkter enstemmig.

UTTALELSE TIL SYNODESTYRET FRA LÆRERRÅDET VED FRIKIRKENS STUDIESENTER

20.09.00

Siden dåpsteologi, dåpspraksis og dåpsopplæring skal opp til behandling på Kurs for Frikirkens pastorer og andre arbeidere i 2001 finner lærerrådet ved Frikirkens Studiesenter det ikke naturlig å levere en ferdig utredning om fadderordningen i Den Evangelisk Lutherske Frikirke med forslag til klare konklusjoner nå.

Her følger derfor en gjennomgang av våre faktiske ordninger og en antydning til styrking og tydeliggjøring av fadderskapet.

Faddere og fadderordning er beskrevet i vår kirkes forfatning, reglement og dåpsbrosjyre, samt i et ledertreningshefte utgitt av Landrådet for Frikirkens barne- og ungdomsarbeid i 1975 (Grunnkurs for barne- og ungdomsledere).

Derimot står det ingenting om dette i vår dåpsliturgi.

AKTUELLE BESTEMMELSER:

Forfatning for Den Evangelisk Lutherske Frikirke i Norge

KIRKEORDNING

§ 5 Medlemskap

2. Menighetens barn.

De barn som er døpt i menigheten eller opptatt i menigheten sammen med sine foreldre, regnes som menighetens barn inntil de er konfirmert.

Menigheten plikter å påse og sørge for at disse barn får opplæring i den kristne tro.

Reglement for dåp og menighetens kristendomsopplæring

Foreldre og menighet påtar seg ved dåp et ansvar og en forpliktelse til å gi den dømte opplæring.

Det er viktig at våre menigheter i hovedsak har lik dåpspraksis.

Målet for kristendomsopplæringen er:

- Å gi den dømte hjelp til vekst i kristen tro og liv, og
- Å føre den dømte inn i det kristne fellesskap i menigheten.

Fadder- og forbederansvar

Vår kirke holder fast ved at hele menigheten har fadderansvar. I tillegg kan foreldre utpeke personlige faddere/forbedere for dåpsbarnet.

Orientering om dåp i Den Evangelisk Lutherske Frikirke (Dåpsbrosjyren rev. 1997)

Faddere

I Frikirken har menigheten fadderansvaret. Dette fadderansvar utøves i særlig grad av menighetens ledere som forplikter seg til å hjelpe til med å gi barnet opplæring i kristen tro. Men foreldrene kan i tillegg utpeke personlige faddere/forbedere for barnet.

Dersom det velges personlige faddere, må det være noen som både foreldre og menighet kan ha tillit til, som kan be regelmessig for barnet, og hjelpe det til å bli bevart hos Jesus når det vokser opp.

Grunnkurs for barne- og ungdomsledere i Den Evangelisk Lutherske Frikirke (LRBU 1975)

Olav Runestad behandler spørsmålet slik i lederboka (s. 3-4):

III Konsekvenser av vår barnedåpspraksis

A For foreldrene

B For menigheten

«Fra dåpens stund tilhører ikke barnet bare foreldrene lenger, det tilhører også menigheten. «Forat dette barn må se Guds rike, vil vi nå i den Herre Jesu navn innlemme det ved den hellige dåp i hans troende kirke, til å få del i hans frelse etter den orden og måte han selv har foreskrevet», heter det i vårt dåpsrituale. Med full rett angir vi i våre statistikker antallet av menighetens barn.

Denne tilhørighet til menigheten som barnet får ved dåpen, forplikter også menigheten til å vise omsorg og yte hjelp til barnets kristelige fostring.

Hvordan skal menigheten oppfylle sin plikt overfor de dømte barn og deres foreldre?

I Den norske kirke (og i mange andre kirkesamfunn) har de en institusjon som kalles fadderskap. I følge norsk kirkelov skal det være minst to og høyst fem faddere ved hver dåp. Fadderordningen er et forsøk på å konsentrere dåpsansvaret overfor det enkelte barn. Noen bestemte av menighetens medlemmer skal ha spesielt ansvar nettopp for dette barnet. Etter ritualet sies det til fadderne at de skal være vitner tom at barnet er døpt, de skal være barnets forbedere, og de skal - så langt de kan - hjelpe til at barnet blir oppdratt i den kristne forsakelse og tro.

Selv om fadderordningen er en menneskelig ordning, kan den være en god ordning der den fungerer som den burde i Den norske kirke. I den debatt om dåpspraksisen som har pågått, er det ingen som har lagt noen vekt på fadderskapet som garanti for at barnedåpens forutsetninger oppfylles. En kan av og til se at bekjennende kristne foreldre stiller opp et kobbelt «kirkefremmende» faddere. Dette vitner om hvor uthullet fadderinstitusjonen etter hvert har blitt.

Det er trolig disse mindre gode erfaringer fra Den norske kirke som har fått Den Evangelisk Lutherske Frikirke til å gi avkall på personlige faddere. Dette betyr på ingen måte at Frikirken tar dåpsforpliktelsen mindre alvorlig - heller tvert imot. Etter någjeldende ordning i Frikirken, må foreldrene, dersom de ikke tilhører menigheten i fullt medlemskap, avgi skriftelig erklæring om at barnet skal få en kristelig oppdragelse og at det skal framstilles at kunnskapsprøve når tiden kommer.

Dette syn at en positiv vilje og en viss medvirkning fra foreldrenes side er en forutsetning for å døpe barn, holder nå på å slå igjennom også i Den norske kirke. Yngre prester tenker i dette spørsmål mer og mer i takt med oss i Frikirken: Foreldrene må forpliktes sterkere.

C For menighetens ledere

Frikirken legger fadderansvaret på den samlede menighet. Med en viss rett kan det innvendes at en på denne måten pulveriserer dåpsansvaret, slik at ingen får lagt det spesielt inn over seg. Særlig under større forhold enn våre kunne det bli slik. Men det må likevel sies at en troende menighet, slik som den vi samler til våre gudstjenester, er langt bedre skikket til å påta seg ansvar, enn tilfeldig valgte personer i foreldrenes slikt og bekjentskapskrets.

Dåpsansvaret behøver slett ikke smuldre bort om en går bort fra ordningen med personlige faddere ved dåpen. Nettopp i denne sammenheng er det våre ledere har en av sine største oppgaver. Vårt fadderansvar - om vi skal bruke dette navnet på det - utøves for en vesentlig del gjennom vårt lederskap, og vi tror at det er i de beste hender på denne måten. Hele menigheten kan ta del i forbønnstjenesten for våre barn og unge. Men det blir lederne som får ta seg av menighetens fostringsansvar. Til ledere settes kvinner og menn som anses skikket for oppgaven gjennom personlige kvalifikasjoner og ved nådegaver som Den Hellige Ånd gir. Særs viktig er nådegaveutrustningen i denne sammenheng.

Det har hittil ikke vært så vanlig å se lederne oppgave og ansvar fra denne synsvinkel. Men det er uten tvil riktig at lederne i vårt barne- og ungdomsarbeid er våre barns egentlige faddere. Ved å holde fram dette gir vi lederne en rett og sterk motivering for den gjerning de er satt til i menigheten.»

SITUASJONEN I DAG OG VEIEN VIDERE

Ordningen med faddere er innført i flere av våre menigheter. Noen steder bevisst, i andre har den mer ”sneket” seg inn pga. tradisjonen fra majoritetskirken. Større mobilitet blant våre medlemmer, sterkere ønske om konkretisering av fadderansvaret, samt en generell påvirkning fra folkekirketradisjonen er bakgrunnen.

Vår nye dåpsbrosyre (revidert og godkjent av synodestyret i 1997) beskriver muligheten for personlige faddere første gang, men presiserer den personlige forbederfunksjonen (menigheten har fadderansvar fortsatt). Kvalifikasjonskrav settes også selv om disse ikke er så strenge og formelle som i Den norske kirke - hvilket de heller ikke kan være så lenge dette hos oss er å forstå som en «tilleggsordning» til menighetens samlede funksjon.

Veien videre. Trengs det tydeligere regler og veiledning i valg av personlige faddere?

Neppe mer formelle regler. Det ville kunne føre til at ordningen blir mer institusjonalisert og svekke bevisstheten om menigheten som fadder. Men å ikke foreta seg noe vil ikke være riktig. Enkelte uheldige situasjoner kan oppstå der få rutiner er på plass.

Vi ønsker heller en praksis med at den forrettende pastor/eldste godkjenner som personlige faddere de personer dåpsforeldrene ønsker, eventuelt fremmer egne forslag til faddere. Dette skulle ligge innenfor det som er beskrevet som forutsetning i dåpsbrosjyren når det heter: «Dersom det velges personlige faddere, må det være noen som både foreldre og menighet kan ha tillit til, som kan be regelmessig for barnet, og hjelpe det til å bli bevart hos Jesus når det vokser opp.»

I tillegg til dette bør barne- og ungdomslederne i menigheten synliggjøres mer i for bindelse med dåpen. I dette hører med å videreutvikle og styrke den forståelse av barne- og ungdomsledernes rolle som de som utøver menighetens fadderskap (jfr. Olav Runestad i lederboka).

Det er naturlig at fadderne inngår i dåpsfølget og står sammen med dåpsfamilien ved døpefonten under dåpshandlingen.

I tilfeller der dåpsfamilien har private avtaler om personlig(e) forbeder(e) (dvs. personer som ikke er fremlagt for godkjenning av den som forretter dåpen) har disse sin(e) plass(er) blant de øvrige i forsamlingen.

Vi foreslår at følgende setning i dåpsbrosjyren tas inn under punktet **Fadder- og forbederansvar i Reglement for dåp og menighetens kristendomsopplæring:**

«Dersom det velges personlige faddere/forbedere, må det være noen som både foreldre og menighet kan ha tillit til, som kan be regelmessig for barnet, og hjelpe det til å bli bevart hos Jesus når det vokser opp.»

Avsnittet i reglementet blir da:

Fadder- og forbederansvar

Vår kirke holder fast ved at hele menigheten har fadderansvar. I tillegg kan foreldre utpeke personlige faddere/forbedere for dåpsbarnet. Dersom det velges personlige faddere/forbedere, må det være noen som både foreldre og menighet kan ha tillit til, som kan be regelmessig for barnet, og hjelpe det til å bli bevart hos Jesus når det vokser opp.